

Poštna plačana v gotovini.

Slovenski Učitelj

**Pedagoška
revija
in glasilo
Slovskeve
družbe
v Ljubljani**

leto XXXV

1934

5-6

»Slovenski Učitelj« izhaja mesečno. Uredništvo (Fortunat Lužar) je v Ljubljani, Postojnska ulica 14. »Stau in doma ob Tržaški cesti. Upravništvo je v Ljubljani, Jenkova ulica 6. Naročnina znaša 50 Din. Članke in dopise sprejema uredništvo, reklamacije, naročnino in članarino pa upravništvo. Izdajatelj in lastnik je kuzorec »Slovenskega Učitelja«. Odgovorni urednik: Fortunat Lužar. Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karel Čeč.

Vsebina št. 5.—6.: Učiteljeva osebnost — solnce razreda. Rafaela Horvat. — O volji. Pero Horn. — Reforma šolskega redovanja. Franjo Čiček. — Razstava risb iz predšolske dobe otroka. F. Lužar. — Od šole do šole. Ivan Hribski. — Po Slomškovih stopinjah. Et. Bojc. — Velikonočno zborovanje Slomškove družbe. — Mati v luči krščanske religije. Ema Deisinger. — Književnost. — Zapiski. — Obzornik.

Položnica poštne hranilnice za »Slovenskega Učitelja« ima št. 10.073.

II. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

„Gremo v Korotan“

(Zbirka koroških spominov za mladino.) — Priredil Rudolf Wagner.

V spomin na desetletnico plebiscita na Koroškem je izdala Slomškova družba v Ljubljani knjižico za mladino o Koroški. Knjižica obsega popis slovenskega dela Koroške, njen zgodovinski pregled, popis slavnih koroških Slovencev, razne koroške pravljice in pripovedke, črtice iz življenja na Koroškem, slike o bojih za Koroško, narodne koroške pesmi in uganke. Knjižica je opremljena z lepimi slikami in ilustracijami. Dobro bo knjiga služila zlasti pri pouku zemljepisa, zgodovine in narodnega jezika. Zato v vse šolarske in učiteljske knjižnice, pa tudi mladini jo poklonite kot darilo. Naslov knjige je iz pesmi A. Č.: V Korotan, katero je uglasbil monsignor profesor Stanko Premrl. Dobiva se v vseh knjigarnah, kjer je cena Din 20.—.

Kot I. zvezek Mladinske knjižnice Slomškove družbe je izšla Bevkova knjižica »Pastirčki pri kresu in plesu«. Knjižico je ilustriral Fr. Kralj. Dobi se še nekaj izvodov po 5 Din. — Položnica »Slomškova družba, knjižnica«, št. 15.824.

III. ZVEZEK MLADINSKE KNJIŽNICE SLOMŠKOVE DRUŽBE

V zalogi Slomškove družbe je izšla knjiga o

Beneški Sloveniji

Knjiga obsega popis dežele, narodne in umetne pesmi, članke o lepotah pokrajine, narodne pravljice in pripovedke. Knjiga je za mladino kakor za odrasle zanimiva, ker seznanja bralce z najzapadnejšo vejo slovenskega rodu, katere ne smemo pozabiti. Zato spada knjiga v vsako knjižnico, posebno v učiteljske in šolarske. Gotovo bo zanimala prav posebno one, ki so doma v bližini teh krajev. Cena knjigi je 20 Din. Dobiva se v vseh knjigarnah.

Lexikon der Pädagogik der Gegenwart.

V zvezi s številnimi strokovnjaki in s posebnim sodelovanjem gg. L. Bopp, H. Brunnengräber, F. K. Eggersdorfer, M. Ettliger, J. Göttler, G. Grunwald, K. Haase, W. Hansen, J. Mausbach, A. Plennigs, G. Raederscheidt, H. Schmidkunz, J. Schröteler, J. P. Steffes izdal »Deutsches Institut für wissenschaftliche Pädagogik in Münster im Westfalen«.

Zvezek I.: Abendgymnasium bis Kinderfreunde. V platno vezan 28'80 Mark, v polusnje 32'40 Mark.

Zvezek II.: Kinderfürsorge bis Zwangszustände. V platno vezan 32 Mark, v polusnje 36 Mark.

Naroča se pri knjigotržnici Herder, Freiburg im Breisgau.

SLOVENSKI UČITELJ

PEDAGOŠKA REVIIJA IN GLASILO SLOMŠKOVE DRUŽBE

LETNIK XXXV.

Ljubljana 31. maja 1934.

ŠTEV. 5-6

Učiteljeva osebnost — solnce razreda.

Rafaela Hrovat.

V začetku vsakega šolskega leta, ko stopim prvič v svoj razred med mladino, ki so mi jo izročili v pouk in vzgojo, mi je čudno tesno pri srcu. Trideset in več parov začudenih otroških oči se zvedavo vpira vame, trideset in več nežnih otroških src čaka tam moje ljubezni, trideset in več nedolžnih duš se razgrinja pred mojimi duševnimi očmi, zrahljanih in pripravljenih za setev. Kako bi potem učitelju-sejavcu in oblikovalcu novega rodu ne bilo težko in srce polno bojazni in skrbi, ko gleda pred seboj tako prostrano polje nad vse važnega in težavnega dela.

Bolj kot kdaj se ravno takrat rodi v srcu učiteljevem veliko vprašanje: ali pa sem tudi osebnost — harmonično uglašena enota, katere vsebina bodi modrost, plemenitost, dobrotta in pravičnost, da bom kos dani težki nalogi? Ali gori v mojem srcu ona velika in nesebična ljubezen, ki bo voljna in zmožna sprejeti in objeti vse tiste male, ne-bogljene, z mnogimi duševnimi in telesnimi napakami obdarjene in še one zapuščene, ki jim je mladost mračna brez solnca in cvetja? Ali jim bom mogel in hotel biti oče in mati in luč in solnce njih mladostne sreče?

Mnogo je učiteljev, ki prihajajo dan na dan, morda leto za letom v šolo, da natrpajo svoje učence z nekaj znanjem, kot jim ga slučajno predpisuje učni načrt, in so uverjeni, da so že povsem izvršili svojo nalogo, ako so kolikortoliko dosegli učni cilj. Na vzgojo človeka, na oblikovanje notranjega človeka v njih, na zgraditev njih značaja in volje malo ali nič ne mislijo. Zato so pa tudi otroci daleč, daleč od takega učitelja. Kot tujci so si, ki so se slučajno srečali na življenja cesti; tuji in neznani, morda celo nadležni drug drugemu, se zopet razhajajo. Nobena harmonična struna ni zazvenela v njih srcih. Zato je ostalo prazno in pusto. Razočarani, morda polni gneva in maščevalnih misli odhajajo v življenje. Učitelj, — nosivec kulture in narodne vzgoje, kako ti je pri srcu ob takem slovesu?

Zato pa učitelj, ako hočeš biti res vodnik in glasnik in kladivar naroda, ako ti je mar njegova lepša in srečnejša bodočnost, ako ti je na tem, da raste zdrav in krepak rod na duši in telesu, posvečuj kar moč veliko pažnje vzgoji mladine.

Vzgoja pa je silno težavna stvar, umetnost vseh umetnosti. Od vzgojitelja zahteva mnogo sposobnosti, truda, dobre volje in vztrajnosti, zlasti pa razumevanja in poznavanja otroške duše.

Pravi vzgojitelj mora biti dober psiholog, imeti mora ostro oko in plemenito dobrohotno srce pri opazovanju svojih otrok če hoče, da jih bo pravilno ocenil in na podlagi tega tudi pravilno vzgajal. Vsak otrok je namreč velik problem zase. Možno je, da je dvoje ali več otrok po značaju, nagnjenih in darovitosti zelo podobnih, enaki si niso nikoli. Zato ni mogoče vzgajati vseh otrok po istem kopitu, po isti metodi, treba je postopati individualno. Kar je morda dobro in koristno enemu, to lahko zelo kvarno vpliva na drugega, pa naj si bo to že priznanje in pohvala in kazen. Z občutljivim, boječim otrokom, pri katerem je čustvena stran zelo razvita, je treba ravnati mehko in kar moč prizanesljivo. Vsaka trša beseda globoko zadene takega otroka, prestroga ali celo krivična kazen pa mu je lahko usodna za vse življenje. Njegova duša se zapre, življenje mu postane mračno in zagrenjeno. Zaupanje v učitelja in vase izgine, otroka se loti malodušnost, ki je lahko zelo usodna napaka zlasti v današnjem trdem boju za obstanek. Kako težke in kvarne posledice ima lahko tako nerodno in nepremišljeno ravnanje.

Popolnoma drugačne metode pa je treba seveda uporabljati pri armastih, apatičnih, lahkomišelnih, upornih in pokvarjenih otrocih. Pri takih bo vzgojitelj le težko izhajal brez kazni, zakaj preveliko prizanesljivost in dobroto smatrajo taki otroci za slabost in bojazen. Kadar pa kaznuješ, stori to mirno, odločno, brez strasti, a dosledno. Vendar pa mora kaznovani otrok čutiti tvojo dobrohotno ljubezen, ki kaznuje le zato, ker hoče poboljšati. Mnogim modernim pedagogom se zdi v šoli vsaka kazen odveč, menijo, da se lahko izhaja tudi brez nje. Toda vsakdanja izkustva pa kažejo, da je to mnenje čisto napačno. Zakaj? Prvič, vsak človek je že po svoji naravi nagnjen tudi k slabemu. Kljub še tako dobri in skrbni vzgoji požene vedno znova plevel slabih nagnjenj in prirojenih napak v srcu vsakega človeka. Drugič, večina otrok prihaja dandanes slabo vzgojenih ali celo že pokvarjenih v šolo. Le opazujmo, in videli bomo, koliko trme, neubogljivosti, lažljivosti, škodoželjnosti, sebičnosti in surovosti prinašajo otroci dandanes v šolo. Neki pedagog trdi, da se vzgoja pri človeku konča v glavni strukturi že s 4. letom starosti. Morda je to vendarle malo pretirano. Resnica pa je vsekakor, da starši pri vzgoji svojih otrok v predšolski dobi mnogo zagreše in zamude, večkrat iz nevednosti, mnogokrat pa tudi iz lahkomišelnosti, komodnosti ali nespametne ljubezni. Medtem pa že poženo v otroških dušah globoke korenine vse mogoče prirojene in privzgojene napake in skušajo zamoriti še tisto malo dobrega, ki je ostalo v srcih. Kako težko je sejati na tako zanemarjeno njivo seme plemenitih čednosti, še težje pa odgojiti ga, da bo obrodilo tudi dober in vreden sad. Vendar obupati nikar! Vsak otrok, pa če je še tako nepristopen in zakrknjen, ima gotovo v duši vsaj eno občutljivo, dovzetno in ranljivo mesto, kjer se mu lahko približaš, ga zgrabiš in začneš oprezno prodirati v njegovo notranjost. Nič ne de, če ne dosežeš takoj svojega cilja in ne opaziš nobenih vidnih uspehov. Tvoj trud iz ljubezni projen, ne more ostati brez blagoslova. Morda zazveni šele čez mnogo, mnogo let

v duši tega ali onega otroka tvoja lepa beseda, ki je šla nekdam navidezno mimo brez sledu in najde sedaj v njegovi duši mogočen odmev. Treba je pač mnogo potrpljenja pri vzgojnem delu, saj mora tudi seme v zemlji strohneti, preden daje rast novemu življenju.

Prelepa in prepotrebna poteza v značaju učiteljevem, ki hoče biti solnce razreda, pa je nepristranost. Učitelj ima pred seboj otroke tako različne po telesni in duševni strukturi, kakor tudi po socialnih prilikah, v katerih žive. Mnogo otroci so nadarjeni, lahko slede pouku, vse šolsko delo jim je skoraj igrača, v tem ko je premnogo drugih, ki so le slabo ali nič nadarjeni. Le z največjo muko se nekaj nauče, ali se pa sploh ne morejo naučiti ničesar. Kako nevarna izkušnja za učitelja, ki bi se rad postavljajl s sijajnimi učnimi uspehi, da začne take slabiče gledati postrani, jih sramotiti, zapostavljati in zaničevati zaradi njih slabe nadarjenosti, one prve srečnejše pa protežirati in hvaliti. Taki smejo vse, oni nič, tem se pregleda marsikatera grda razvada in napaka, slabotnim, ubogim v duhu se ne odpušča ničesar. In posledice? Ravnovesje v razredu izgine, nastane prepad med učiteljem in slabonadarjenimi učenci, pa tudi razkol med posameznimi učenci sploh. Daroviti otroci postanejo domišljavi, ošabni in predrzni, slabotni pa užaljeni, nevoščljivi, zagrenjeni in zlobni. Namesto ljubke razredne harmonije cvete sovraštvo, ošabnost in nadutost, domišljavost, škodoželjnost in spletkarstvo. Kdo bi pregledal vso velikansko duševno škodo, ki jo lahko povzroči nespameten učitelj, on, ki bi moral biti posebljena nepristranost in pravica, kamor bi se obračala srca vseh otrok z ljubeznijo in zaupanjem. Kadar napadejo učitelja take izkušnje, naj vendar pomisli, da ni nobena otrokova zasluga, ako je nadarjen, niti krivda, če ni prejel toliko darov od svojega Stvarnika. Zato pa bodi prizanesljiv in očetovsko dober duševno slabotnim otrokom, posvečaj jim več pažnje. Bodri jih, če omagujejo, potrpi če je tvoj trud skoraj popolnoma zastoj, pohvali vsak še tako majhen uspeh, da se ohrabre in dobe zaupanje vase in vate. Nasprotno pa pazi, da ti nadarjeni otroci ne zrastejo čez glavo, kroti njih ošabnost, domišljavost in samoljubje. Naj se zavedajo, da so vse prednosti, ki jih imajo velik božji dar in prav nič njih zasluga. Upoštevaj v prvi vrsti pridnost in marljivost pri šolskem delu. To je res nekaj čisto otrokovega, ki zasluži priznanje in pohvalo. Vsakdanje izkušnje pa tudi kažejo, da se ravno marljivi otroci pozneje v življenju najboljše uveljavijo, v tem ko se mnogi nadarjeni, ki so mnogo obetali, čisto izgube in utonejo v valovih življenja.

Velik in tehten vzrok, da ta ali drugi otrok ne napreduje, so tudi žalostne socialne prilike, v katerih živi. Če se le nekoliko ozremo s paznim očesom po razredu, tedaj lahko takoj spoznamo, v kako težavnih razmerah žive dandanes premnogi otroci. Vsake vrste uboštvo jim gleda iz oči, upadlih lic, raztrgane in zanemarjene obleke ter votlih čevljev. V pomanjkanju kruha in ljubezni rastejo. Ali je potem čudno, ako ne napredujejo kakor bi ti učitelj želel in so apatični za vse, kar ni kruh, ako jim je tuja in neprijetna vsa učenost, ki jim ne prinaša kruha,

katerega so tako potrebni. Ne zaničuj jih zaradi siromaštva, ampak skušaj se postaviti na njih stališče, pa se potruži razumeti njih duševnost in težko življenje. Pazi, da te lastna ničemurnost in samoljubje ne zavede na kriva pota, da se ob težnji po lastni dobri oceni ne oddaljiš od svojega najvišjega cilja, ki je in ostane: osrečevati svoje male. Zato pa bodi takten in previden do skrajnosti, preden izrečeš o otroku končno sodbo.

Da boš pa toliko laže ubral pravo pot in vzgajal res individualno, je jako potrebno, da spoznaš čim točneje domače razmere otrok, okolje v katerem žive, njih starše in sploh vse, kar vpliva nanje, da se njih značaj razvija tako in ne drugače. Zlasti se pridno zanimaj za mišljenje in gospodarsko stanje staršev svojih gojencev. To pa seveda z največjo opreznostjo in taktnostjo. Marsikatere uganke boš razvozlal že iz otrok samih, ki so navadno, zlasti manjši zrcalo domače hiše. Vse dobre in slabe lastnosti dóma so vtelesene v njih. In kako radi pripovedujejo o domu in svojcih. S kako prostodušnostjo in naivnostjo odkrivajo včasih nehote strašne rane domače hiše. Nikoli pa naj se učitelj ne spozabi tako, da bi sramotil starše svojih otrok, pa naj so tí še tako malovredni. Vedi, da vsak otrok ljubi svoj dom in svoje starše, zanj so najboljši in najplemenitejši, prva avtoriteta na svetu. Silno bi torej užalil otroško srce s tako nepremišljeno besedo ter odbil otroka in njegov dom za vedno. Tvoje geslo bodi vedno ljubezen. Ako bo ona tvoja vodnica boš zadel vedno pravo in užival povsod zaupanje!

Dandanes se učitelji tako radi pritožujemo kako raztreseni, nervozni in nemirni so otroci, kako težko jih je pripraviti k pazljivosti in koncentraciji misli. Odkod to? Vzrokov je več. Raztresenost in nemir prinesejo otroci že povečini iz domače hiše kot posledico prirojenih slabih živcev in razmer, v katerih žive. Kako tudi ne. Saj vlada dandanes povsod tolika nervoznost, neorijentiranost, apatija in pesimizem, da ni prav nič čudnega, ako je zajel ta tok že vsak dom, vsako družino, se razširil tudi na otroke in spravil iz tečajev tako rekoč ves svet. Pa tudi mi učitelji sami smo polni nervoznosti in nemira. Le opazujmo se nekoliko in videli bomo, koliko nestrpnosti, razdraženosti in raztresenosti prinesemo mi sami dostikrat v šolo. Kako odveč nam je včasih vse, za nobeno stvar nimamo ne potrpljenja ne časa. Res je, da življenje in njega bridkost tudi nam ne prizanaša, vendar pa je naša dolžnost, da se otresemo vsega tega pred vratmi naše učilnice in skušamo stopiti pred svoje učence vedrega duha in obraza. Seveda je to včasih neizrečno težko in potreba je silnega napora volje, da preмага človek samega sebe. Pa z energijo gre tudi to. Vidimo namreč, da nima otrok še nobenega razumevanja za krize in težave življenja, on vidi povsod veselje in smeh, zanj sije samo solnce. Ako pa vidi otrok učiteljev zaskrbljen ali čemern obraz postane nemiren in raztresen in vse učiteljevo delo ob takih dneh je prazno in zastoj. Otroku se hoče veselja. Dajmo in privoščimo mu ga vsaj v šoli, saj pritisne peza življenja še itak prekmalu nanj in prežene jasnost in brezskrbnost raz njegov obraz.

V občevanju z otroki bodi vedno prijazen, očetovski, ne pa osoren

in zadirčen. Vez, ki naj spaja učitelja z učenci, bodi ljubezen, ne pa strah. Vzgajaj v svobodo, ne v suženjstvo. Nasprotno pa pazi, da ne postaneš z njimi predomač. Prevelika domačnost škoduje veliko več kot pa koristi. Otrok naj gleda v tebi vselej učitelja avtoriteto in hoče tudi, da si mu to. Silno je otrok razočaran, ako začuje iz učiteljevih ust eno samo neprimerno ali trivijalno besedo, četudi jo je morda že slišal neštetokrat doma ali drugje. Toda ga nemilo udari in zaboli, ako si jo izrekel ti. Vedi, da si vsak količkaj dober otrok ustvari o svojem učitelju prelepo sliko ožarjeno z vso prisrčnostjo in živahnostjo otroške domišljije. Pazi, pazi, da je z nepremišljeno besedo ali kretnjo ne pokvariš za vedno, zakaj s tistim hipom je prenehal tudi ves tvoj vzgojni vpliv na otroka. Sploh naj te spremlja povsod *m o d r o s t*, ona čednost, ki preudarno izbira prava sredstva, da doseže svoj cilj, ki zna obvladati samega sebe, trenutno nerazpoloženje, jezo, simpatijo ali antipatijo. Najvažnejše vzgojno sredstvo pa je vsekakor živ *z g l e d*. To je oni svetilnik, ki sveti tudi v najtemnejši noči, kamor se upirajo oči vseh onih, ki se bore z razburkanimi valovi življenja ne vedoč kod in kam. Dober zgled je oni neporušni temelj, na katerega je mogoče postaviti stavbo vzgoje. Vse, kar učitelj uči, mora izpričevati tudi s svojim življenjem. Kaj pomaža, ako še tako navajaš otroke k vljudnosti, taktnosti in plemenitosti, če se pa sam neštetokrat spozabljaš, pa si surov pred otroki, se togotiš, jih obmetavaš s psovkami, se norčuješ iz njih ali jih celo preklinjaš. Kako moreš pričakovati od otrok, da se bodo ljubili med seboj, da bodo skromni in postrežljivi, ako pa ti sam povsod kažeš svojo nestrpnost in se niti s stanovskimi tovariši ne razumeš, se prepiraš in sovražiš. In otroci imajo kaj bistro oko, pa hitro opazijo vse, kar ni v redu, opazijo še veliko več kot se nam sanja. — Kako hočeš učitelj privzgojiti usmiljenost, darežljivost in ljubezen do bližnjega, če si pa sam skop in trd, da ne privoščiš nikomur niti pare. Kako jih hočeš navajati k lepemu poštenemu in moralnemu življenju, če si pa sam daleč od tega, kako k religioznosti, če pa sam nisi na jasnem, kaj bi z vero in življenjem po njej, kako k treznosti, če pa podležeš sam prvi pijanski izkušnjava, kako k značajnosti, če si pa sam trs, ki ga veter maje itd. Vsa vzgoja je prazna, ako je ne izpričuje dober zgled. Ta je najbolj zgovorna pa tudi prepričevalna pridiga. Dal Bog, da bi kritično oko naših učencev ne našlo nikoli nobenega nasprotja med našimi besedami in našim življenjem.

Velike in težke so dolžnosti učiteljeve. Zmožel jih bo le oni, ki se bo res z vso ljubeznijo, z vsem žarom, pa tudi z vso odločnostjo posvetil temu poklicu. Kdor pa ne ljubi prav posebno otrok, kdor nima volje vglabljati se v njih duševnost, naj pusti šolo. Zakaj, tak ne bo nikoli vzgojitelj, nikoli solnce razreda, ampak samo nastavljenec in paznik. Zato pa poglej učitelj večkrat v svoje srce in dobro premisli: ali sem ali nisem?

In če nisem — — —

O volji.

Pero Horn.

(Konec.)

Tako jezuit, ki gleda življenje tako, kot je v resnici.

Pravkar dognane resnice pa so velevažne za razmišljanje, kako preusmeriti vzgojo, ki naj na čim lepši in najlažji način pripelje gojenca tje, kjer bi ga hoteli imeti.

Ne govorimo o »močni« volji, tudi »če bi se kdaj izkazalo, da vendarle obstoja« (L.), rajši zgrabimo življenje s praktične strani. Tako bomo dosegli svoj cilj, pa bodisi, da »močna« volja obstoja ali pa ne!

Razumevati dušo, iskati, kaj ji v raznih dobah, v raznih stanovih, v najrazličnejših prilikah predstavlja vrednoto — vrednost, prikazovati višje vrednote, je pot prave vzgoje.

Toda motiv je motiv, zame ta, zate drug, zdaj ta, zdaj oni. Kot otroci smo imeli druge potrebe in želje, kakor v šolski in pozneje v mladostni in dorasli dobi. Gotovo pa je, da je samoohranitveni nagon in z njim v e s e l j e najjačji motiv! Prisojali bi to mesto ljubezni, toda ljubezen je veselje. Stvar, ki nas navdaja z veseljem, je objekt naše ljubezni. Čim izgubimo veselje nad nečem, mine tudi ljubezen do nje. Motiv je izgubljen, dotično stvar pa zavržemo med staro šaro...

Da, med staro šaro, če ne nastopi nov motiv — dolžnost! Tu nastopi »kretničar« — volja! Ta mora odločati med dobrim in zlim. Tu je križpotje, na katerem se je treba odločiti.

Toda čut dolžnosti je v današnjem svetu tako malo razvit, da v odločilnih trenutkih kaj rad odpove. In radi tega tak razdor, tako življenjsko sesulo, tak pohlep po materijelnih vrednotah vsepovsod! Ali ni morda to tudi reakcija na tisto brezkončno navijanje in nabijanje dolžnosti v polpretekli dobi?

Samoohranitveni nagon je v zvezi z veseljem najjačji motiv našega življenja! Zato je klic nove pedagogike povsem utemeljen: nuditi otroku čim največ veselja!

Po veselju do dolžnosti, od lažjega k težjemu je načelo vsepovsod — tudi tu!

Najlepše bi bilo, ko bi vsepovsod vladalo veselje; še vedno gre, kjer vlada dolžnost roko v roki z veseljem, toda gorje, kadar je neprestano treba poudarjati — dolžnosti!

Veselj e i n d o l ž n o s t sta si v nekakem stalnem konfliktu, vzgoji pa pripada, da se ta konflikt — izravna!

Toda kako?

Odgovor na ta kako je predmet nadaljnji razpravi.

Motivi so volji isto, kar je stroju — benzin.

Ne drži, da zmorem vse, kar si izmislim ali kar bi bil siljen storiti. Zmorem pa vse, kar ima zame kako vrednost, če so seveda gotovi pripomočki na razpolago. Spomnimo se samo primere z vojskovodjo. Če je

v redu vse, od telefonske žice pa do vseh tehničnih in fizičnih moči, in to v vseh podrobnostih, ter če je vojskovodja pristal na načrt, je upanje na zmago, sicer pa ne.

Pri študiju je isto. Tudi tu je polno tistih »če«.

Če dijak v šoli pazi, če je od prej dovolj podkovan, če razume, če studira, če ne živi v pretežkih razmerah, če je vse to, je možen uspeh. Gotov sicer še ni, če se sam ne odloči, da vzame knjigo v roke. Brez te njegove volje je uspeh izključen.

Naša volja se pojavlja v odločitvah, odloči pa se za ono, kar ima za nas kako vrednost.

Isto pravi tudi naš univ. prof. dr. K. Ozvald v svoji »Osnovni psihologiji« str. 194: »Kdo neki bi, ako je normalen po duši, hotel smotre, za katere mu je toliko, kolikor za — lanski sneg!«

Le motiv — vrednota, vrednost — odloča v naših odločitvah.

Tako je pri nas odraslih, pri otroku pa ni nič drugače. Tudi otrok se odloči za ono, v čemer najde vrednost, če tudi samo trenutno vrednost. In ker ne zna presoditi, kaj je trajne, kaj samo trenutne vrednosti, se obrača njegovo hotenje zdaj sem zdaj tja, kakor se mu pač zdi vredneje. Majhnemu otroku vzbuja rdeč papirček videz visoke vrednosti, medtem ko krožnik ali skledico brez oklevanja potisne z mize, če je slučajno na poti njegovi igri. Kaj zato, če se razbije! V svojih otroških letih sem kaj rad spravljal nepopisane tiskovine. Pri svojih otrokih opažam isto. Nepopisani, rubricirani listi — dobro se tega spominjam — so mi predstavljali posebno vrednost.

Za nezatno malenkost, kakor bi mi vrednotili kako stvarico, vzdignejo otroci vik in krik, če jim jo hoče kdo odnesti. Brez odloga pa podare kako vrednejšo stvar, ki pa po njihovem nima več vrednosti zanje.

Pa tudi odrasli ravnamo pri svojih odločitvah prav pogosto, kakor da bi ne znali resnično višje vrednote predpostavljati navidezno višji vrednoti.

Tako napačno vrednotenje je utemeljeno v napačni ali pa neizpeljani vzgoji.

Vzgoja nikakor ne more mimo ali celo preko motivov. Mora, brez-pogojno jih mora upoštevati, če hoče kaj vplivati na gojenčevo življenje. Od tega ni izvzeta nobena, niti trda in kruta, niti mila in mehka, niti verska ali brezverska vzgoja. Prav vsaka gradi na motivih: trda na strahu, mehka na ljubezni, verska na strahu božjem, brezverska na poštenosti zaradi — poštenosti.

Potrebno je še tole dognanje: človek je egoist, je in mora biti. Pa bodisi, da si še tako velik človekoljub (altruist), na dnu vsega si še vedno nazora, »da je treba najprej sebi ustvariti brado«. In tudi če od svojih dejanj nimaš drugega kot veselje nad njimi, jih pač izvršuješ zaradi tega veselja in je v tem tvojem uživanju skrit — egoizem, čeprav se tega morda niti ne zavedaš. In je to povsem prav in potrebno, ker

brez tega niti živeti ne moreš! Veselje, uživanje nad izvršenimi dejanji, življenje samo ti je motiv...

Toda ni vsak motiv za vsakogar, niti ni primeren ob vsakem času! Zaradi nejasnega pojmovanja o motivih pa vzgoja marsikaj zagreši in pokvari, kar se niti popraviti več ne da.

Mnogi vzgojitelji namreč mislijo, da bodo gojenčevo voljo nagnili k dobremu tem gotoveje, čim višje vrednosti je motiv, s katerim hočejo delovati. Toda baš v tem tiči pogrška, ki utegne imeti za gojenca usodne posledice.

Ni vsak dober motiv dober ob vsakem času in za vsakogar! Pod težo domneve, da je močnejši — višji — motiv tudi že učinkovitejši, pod težo te napačne domneve je že marsikateri vzgojitelj strl, tudi že uničil svojega gojenca. Žalostna, prežalostna je ta resnica! Ta ali oni se bo morda spomnil, kako so se mu morda celo pristudili motivi, ki bi ga mogli dvigati! Morda se s studom obrača od njih, čeprav se morda zaveda, da so vsega upoštevanja vredni. Marsikdo vtaplja te spomine in stud nad doživeto krivico v alkoholu, žalostno tavajoč po svetu, maščujoč se nad njim in njegovo krivico s hotnim uničevanjem — samega sebe. Marsikdo je samomorilno sprožil samokres ali nagnil lizol, ker so mu poudarjale visoke motive — uničili voljo in življenje.

»Vzeli so mu tla, na katerih naj bi stal,« se je zelo lepo izrazil naš — urednik.

Svobodno sme vsak zdvorniti nad tem, toda čujmo!

Ljubezen do rodne grude, do domovine je v vseh časih bila motiv največjemu junaštvu (Leonida, M. Scevola itd.). Toda, ko bi hoteli v šoli doseči mir, red, snago in dr. z apelom na domovinski čut, kaj bi dosegli?

Bog, večnost, popolnost, so gotovo velike stvari, za nas najvišje vrednote, najvišji motivi. Toda poskusite samo z njimi! Ti najvišji motivi bodo dosegli baš nasprotje onega, kar bi hoteli doseči, in to vselej, kadar bi jih uporabljali po nemarnem! In potem? Vzgojitelj onemogel obstane, gojenec pa otopi. Tako se dogaja, da vzgojitelj najvišje vrednote gojencu — razvrednoti!

Tako razvrednotenje se je dogajalo in se še dogaja.

Zakaj? Kje tiči vzrok temu?

Vzgojitelji kaj radi pozabljamo, največkrat se pa niti ne zavedamo, da je sicer nagibu vsebina neka vrednota, da pa je vsaka vrednota dvojna: objektivna in subjektivna. Tu tiči zajec!

Kaj je objektivna, kaj subjektivna vrednota? Vsaka stvar ima svojo vrednost. Vsaka knjiga — n. pr. — ima svojo vrednost, in sicer vedno isto vrednost, pa naj jo ogleduje učenjak ali preprost človek, knjiga ima svojo vrednost. Toda komur more dotična knjiga služiti, temu predstavlja dotična knjiga še neko posebno vrednost, ki je drugi ne občutijo, niti je ne priznavajo. Prvo je njena objektivna, drugo pa njena subjektivna vrednost.

Vsako znanje je že samo na sebi neka vrednota, objektivna vrednota,

subjektivne vrednosti pa je le njemu, ki se more s to objektivno vrednoto tudi okoristiti.

Pravilni postopek pri množenju desetinskih števil z desetinskimi števili je prav gotovo vrednota sama na sebi, torej objektivna vrednota. Za učitelja, ki tolmači to objektivno vrednoto, je tudi subjektivne vrednosti, ker jo more uporabljati. Toda za otroke? Oni sicer priznavajo ta postopek kot neko vrednoto, ki pa »je le za učenjake, zanje pa ne«. S tem mu že odrekajo vsako subjektivno vrednost, ker na njem niso interesirani.

Da! Objektivna vrednota je vse kaj drugega nego subjektivna. In kolikokrat so v nas ubijali subjektivne vrednote v znamenju objektivnih vrednot, storili nam krivico in uničevali našo voljo! Moderna pedagogika računa s tem in mora tudi v šoli s tem računati!

Če pa v gori označenem računu pošljem učenca kupovat n. pr. 2.5 kg sladkorja po 16.5 Din, in obravnavam to s primernim uvodom in razgovorom, da bo označena vrednota začela zanimati in bo tudi njemu postala vrednota: doslej zgolj objektivna vrednota bo dobila tudi subjektivno vrednost!

Če smo ono prej imenovali »razvrednotenje«, smemo to imenovati »povrednotenje« vrednot.

In kaj naj bi pouk in vzgoja bila drugo kot »povrednotenje«!?

Toda take šolske prilike in neprilike niti malo ne utemeljujejo raznih samomorov. V to posega vzgoja, posebno še napačna domača vzgoja. Tudi mnogi zločini so utemeljeni v njej. Doma se največ greši nad otrokovo voljo, doma mu največkrat zagrene življenje. Doma utemeljujejo duševni razdor, doma oblikujejo mračnjaka, čudaka, sitneža, tudi pijanca in samomorilca, ker: hoteč utrditi objektivne — ubijejo subjektivne vrednote v njem!

»Niso me razumeli, še danes me ne razumejo,« je kratka, vse razodevajoča obsodba.

Subjektivna vrednota je majhnemu otroku zdaj to, zdaj ono: zdaj igračka, zdaj skakanje, zdaj sladkorček, pa zopet smučke in sanke ali pa nežnosti v materinem naročju, itd. itd. Toda mi odrasli, tolmači in izvrševalci objektivnih vrednot, nimamo niti časa niti smisla za take »neumne« subjektivnosti... Pa v tem imenu mirimo otroka, češ, da moram zdaj to zdaj ono. In ko je otrok malo večji, pa bi hotel na sprehod, se mora učiti; ko pa bi rad risal, mora čitati itd. Skoraj bi mogli reči, da je otrokova subjektivna vrednota skoraj stalno v konfliktu z objektivno vrednoto. In v tem je utemeljen tisti strašni prepad med veseljem in dolžnostjo.

So seveda stvari, ki drugačne biti ne morejo! Kar se mora izvršiti, se pač mora, in otrok se nikakor ne more vse življenje igrati! Je tudi nemožne, da bi vedno in povsod obveljala njegova. Vendar je tisti prepad in z njim razdor povsem nepotreben. Pametna vzgoja ga mora izravnati. Pokazati mora vrednote v pravi luči, otroku mora dokazati, da stvari,

ki so zanj osebne vrednosti, nikakor niso v nasprotju z objektivnimi vrednotami. Spojiti mora subjektivno voljo z objektivno!

Saj ni potrebno, da bi ugodili vsaki otrokovi želji. To bi bilo pogrešeno, usodno pogrešeno! Toda, če otrok prosi mater za majhno ljubeznivost, da bi se z njim poigrala ali kaj podobnega, se mi zdi, da tedaj ni skoroda važnejšega opravila, ko da ugoti otrokovi želji!

Tako? Ali ni to najhujše razvajanje, slepa ljubezen? Ali ne postane tak otrok oblasten, samovoljen, togoten? Ali ni prav to najtežja vzgojna zabloda?

Ne in ne!! Spomini na mojo mladost, moji otroci in izkustva v šoli mi dokazujejo istinitost trditve.

Ugoditi malenkostni otrokovi želji je najvažnejše vzgojno sredstvo!

Zakaj?

Iz dveh razlogov:

1. Taka majhna ljubeznivost, kot smo jo zgoraj omenili, nikakor ne bo vzela veliko časa, ker si otrok da kar hitro, že v par minutah dopovedati, da moraš zdajle nujno nekaj spisati, zabeliti krompir in podobno! Otrok bo v največ primerih vzel to mirno in z zadovoljstvom na znanje. Njemu ni mnogo za to, da bi bil ljubkovan, največ mu je na tem, da z m a g a. Po zakonu in gonu posnemanja pa se bo pri tem naučil — odpovedati se. Vrh tega bo pa z ugoditvijo zadoščeno obema interesoma: subjektivnemu (ljubkovanje) in objektivnemu (krompir bo zabeljen). S tem bo pa že tudi premoščen prepad med obema: subjektivni interes se bo izenačil z objektivnim (dober krompir!). To je prvi razlog za ugoditev.

2. Po nekajkratnem takem ponašanju ob različnih prilikah bo mali kaj hitro stvari razumel mnogo bolje, kot si to predstavljamo in se bo zgolj razumsko brez vsakršnega čuvstvovanja zadovoljil z objektivno vrednoto, ne da bi bilo treba zadovoljiti tudi subjektivnemu interesu.

In to povsem razumsko, brez čuvstev, torej brez vsakega razdora. Subjektivne vrednote se bodo brez težav spajale — asociirale — z objektivnimi, subjektivna volja z objektivno.

To pa je in bodi pametna vzgoja. Preden v družini drugi otrok doraste za ta del vzgoje, ji je prvi že precej odrasel in se ni bati — vsaj v normalnih razmerah ne —, da bi materi zaradi tega zmanjkovalo časa! Ker pa v splošnem ne delamo tako, dobe otroci vtis, da jih roditelji ne ljubijo in si čimprej poiščejo vzgojiteljev — s ceste.

Takih primerov je nešteto in kdor se le malo zamisli vanje, jih bo kaj hitro razvozlal. Zamisli naj se samo v togotnost, pa bo spoznal nespodbitnost teh razmotrivanj. Sicer pa spada to že v podrobne vzgojne razprave.

Razmotrimo še drug primer! Šolarček ima domačo nalogo. Popoldne, pred, tudi med izdelovanjem iste, si stojita ob njej dva svetova nasproti.

Mati, ki hoče otroka vzpodbuditi k izvršitvi na eni, in njegova komodnost, morda utrujenost, ali pa k igri vabeči tovariši na drugi strani. Torej živ konflikt, boj, ki bo v njem eden zmagal, drugi podlegel. Kako silno hrepeni mati — ki predstavlja v tem primeru posebej dolžnost —, da ne bi podlegla! Kako velika je njena bol, če podleže. Kako bridka je reakcija, ki sledi: očitki, kazni... In vendar, kolikokrat mora podleči — ona! Saj otrokova subjektivna vrednota in z njo subjektivni motiv ni na materini, je na nasprotni strani.

Toda po že dognanem principu, da naj se subjektivna vrednota spoji z objektivno, zadeva vendarle ni tako težavna! Objektivna vrednota (izpolnitev dolžnosti) kot vsebina dejstvenočega motiva naj otroku postane tudi subjektivno višja od onih zapeljivih. Toda ne samo po besedah, ki jih mati govori otroku, marveč po njegovem doživetju.

Pustimo otroka, naj naredi po svoje! Važno pa je, da mu pustimo možnost odločitve: »Ali hočeš biti najprej prost, pa nositi ves čas skrb dolžnosti, ali pa napišeš najprej nalogo, pa si potem bolj veselo prost! Odloči se, stori kakor hočeš!« Najbrž se bo odločil, da prej izvrši nalogo. Doslej se še nisem varal v tem!

Če pa se odloči, da gre najprej k igri, tudi nič zato! Saj smo mu itak dovolili, da izbira, da svobodno odloči po svoji volji. Če potem ne bo kaj v redu, bo kriv sam! Sam bo nosil odgovornost in posledice! Pa saj je v življenju tudi tako! Mi pri tem ne bomo užaljeni, da ni izvršeno po naši volji! Otrok bo pa tudi sam prav kmalu spoznal, da je vendarle neprijetno, kadar se zabava s skrbjo v mislih. — Prej ko mogoče pa je narediti drugače. Poiščimo si kako opravilo, otroka pa povabimo, naj medtem izvrši svoje delo, da gremo potem skupno v gozd ali kam drugam! Ne pozabimo pa, da moramo za tak slučaj biti dobre in vesele volje, da bo otrok imel od tega izprehoda res užitek, ki mu bo stalno ostal v spominu! O prvi priliki, morda koj drugi dan, bo otrok prišel: »Mama, če bom zdajle napisal naloge, ali bomo šli kot včeraj?« Teda mu moramo ugoditi, če je le kako mogoče!

Otrok je presodil, kdaj je bilo bolje: prvič ali drugič. Dosegli smo cilj: vrednoto smo povrednotili. Objektivna vrednota (najprej opraviti dolžnost) je postala otrokova subjektivna last. Veselje, ki ga izžarevajo opravljene dolžnosti, je postalo nagib za izvrševanje istih.

Tako smo konfliktu oddrobili ost. Prišlo je spoznanje višje vrednote, ki je objektivno in subjektivno višja. Nagib je uravnotežen in pripravljen za nadaljnje udejstvovanje.

Nekaj takih primerov je neprecenljive vrednosti za otrokovo bodočnost. Tako in edino tako spozna gojenec, da so nazori njegovega vzgojitelja boljši od njegovih lastnih. Iz tega se razvije spoštovanje, ki mu postane motiv: »Mama je rekla!...«

Najvažnejše je to v pubertetni dobi. S seksualnimi stvarmi se pač ne moremo skušati. Takrat morajo motivi biti že mobilizirani, ne da bi jih šele razmišljali. Takrat mora veljati: »Mama je rekla!...« Toda

mama mora res biti mama, oče ne sme biti tiran, učitelj najprej vzgojitelj!

Menim, da te besede niso prazne. Je to majhen, a praktičen del nauka o vrednotah, subjektivnih, ki se prelivajo v objektivne, tvorijo s temi enoto in motivirajo naša dejanja.

Seveda se naša volja odloči večkrat tudi za kako nižjo vrednoto, kadar se n. pr. odpovemo kaki drugi navidezno ali resnično višji vrednoti. Ko n. pr. dobra teta nečaku podari tisočak, se gotovo odpove neki precej visoki vrednosti. Izbrala je izmed dveh vrednot nižjo, ki pa je bila njej (subjektivno) najbrž višja. Tudi za to dejanje je bil potreben motiv. Morda je bil motiv samo odpoved, morda ljubezen, usmiljenje hotenje izkazati svojo dobroto v pričakovanju hvaležnosti, tu in tam tudi kaj manj plemenitega. Vsekakor pa je obstojal nagib. Brez nagiba se ne zgodi nič!

* * *

Poleg tega, da mora vsebina motivu biti vrednota, ne morda samo »lanski sneg«, mora motiv, ki naj zares gane našo voljo, imeti še neko drugo lastnost. Biti mora na mestu pravočasno, v trenutku, ko je potreben. Kaj mi more motiv, ki pride prepozno, ko sem to ali ono morda že zagrešil. To smo dognali tudi že prej pri odvajanju od kajenja. Motivi pa morajo biti tudi pametni in uporabni. Nespametno bi bilo stavljati kot motiv nekaj, kar bi se časovno ali kako drugače ne ujemalo z dejanjem, ki naj se po takem nagibu izvrši. Napačno bi torej bilo, ko bi stavili takle motiv: »Vso zimo se smeš smučati, če boš zdelal šolo na koncu leta«. (L.) Ali pa, da bi 20 letnemu obljubili košček čokolade, da bi nam storil neko uslugo...

Motivi morajo biti pametni, pa še to: osamljeni ne smejo biti! Osamljeni motivi kaj radi prihajajo prepozno! Zato jih družimo v komplekse — saj tudi v življenju nastopajo kompleksno! Izgleda, da je stvar silno zvita, a je kljub vsemu zelo enostavna! Oglejmo si jo na kratko!

Že prej smo rekli, da prihajajo v motivih v poštevi i čuvstva i predstave i razum. Toda čuvstva — saj poznamo njihovo minljivost! Spomin v zvezi z razumom je trajnejši, stalnejši. Zato moramo motive vezati na razum in na spomin, seveda tudi na čuvstva. Zlasti pa na doživetje! Usmiljenje n. pr. gojimo tako, da gojencu govorimo o bridkosti in težavah drugih ljudi. Toda s tem bi bilo doseženega bore malo, če gojencu ne bi dali prilike, da bi drugim tudi dejansko pomagal! S prvim gojimo čuvstvo in razum, z drugim pa doživetje, tisto sladko zavest po dobrem dejanju. Tako je mogoče, da se sploh kdaj vzbudi motiv usmiljenja. Seveda je tudi še neko drugo doživetje možno kot motiv v tej smeri, namreč lastno trpljenje. Človek, ki je sam dosti pretrpel, a pri tem tudi občutil usmiljenje drugih, more — a ne mora — prilično razumeti tuje gorje in ga to eventualno gane, da drugim pomaga.

Vsekakor doživetje!

Ali na primer iz pouka, n. pr. pri higijeni. »Umivaj si roke zlasti pred jedjo!« je lep nauk, ki ga v šoli ponavljamo nešteto krat. Toda kakšen uspeh? Prav gotovo minimalen. Otrokom doma največkrat niti na mar ne pride, da bi se umili pred jedjo! Navadno se niti ne zavedo ne lepega nauka ne motiva z vsebino »ljubo zdravje«. Če pa imajo že v šoli priliko, da si umijejo roke vsaj enkrat na dan — k čemer jih je treba prav posebej opozarjati — in če n. pr. roditelji na obisk prišedšim ponudijo umivalnik, potem je mogoče, da se motiv pojavi tudi pozneje, v samostojnem življenju.

Kompleksi nastajajo po razumevanju, razumevanje pa po razgovorih. Kaj je širjenje obzorja drugega kot pridobivanje v kompleksih? V družinah, kjer imajo roditelji vsaj tu in tam nekaj časa za razgovor z otroki, so ti prav gotovo razumnejši od drugih in so tudi sprejemljivejši in dostopnejši. So pa tudi samostojnejši, ker nastopajo po svoji notranjosti, po svojih motivih. Pripominjam, da gre tu le za pravkar izrečeno dognanje, ne glede na to, da-li je njihovo vsakokratno stremljenje tudi pravilno (etično itd.) ali ne.

Samostojnost je tudi namen moderne šole, zato priporoča kompleksni pouk, ki je prav gotovo vzet iz življenja in njegovih pogojev.

Tudi razgovori, »kaj bi storil, če se ti primeri to ali ono«, so zelo potrebni. Saj se mi motiv skoro ne more pojaviti, če nimam niti malo pojma, kaj bi v danem primeru sploh mogel storiti.

S tem pa pridobi motiv tudi na trajnosti. Vzgoja in pouk imata namen, gojenca usposobiti za poznejše življenje, ko bo o njem odločal sam. Pokažimo in razložimo mu življenje, opremimo gojenca s takimi motivi, ki so trajne vrednosti in se bodo tudi pozneje sami po sebi (spontano) pojavili, kadarkoli bodo potrebni.

Sladki čokoladni okus je vsebina motivu, ki morda gane otrokovo voljo. Toda starejšemu človeku to ne more biti motiv, vsaj ob važnejših odločitvah ne. Zanj nima to nobene prave vrednosti. Vsebinski motiv je minila, zato tudi motiv ni več — motiv. To torej ni motiv, ki bi bil trajne vrednosti.

Le življenjski motivi so trajni!

Povest o »Pridnem Janezku in hudobnem Mihecu« je prav gotovo lepa in sega v srce. Otroci jo še vedno radičitajo. Toda precenjevati njeno vzgojno vrednost, ne bi bilo pametno. Tudi če še tako globoko ganeš z njo svoje poslušalce, tudi če doumejo, da je Janezek postal spoštovan mož, Mihec pa je končal v ječi, nisi še dosegel pravega namena, če vse to ni proniknilo v gojenčevi zavesti. Pravo spoznanje pronikne v človeka šele po razgovorih, primerjavah in — po lastnem doživetju. In v tem ima naša šola, pa najsi se imenuje tako ali drugače, svoj najgloblji vzgojni namen. Dom naj otroku nudi veselje do življenja, naj mu bo zgled lepote, miru in požrtvovalnosti, šola pa naj bo poleg tega

tudi še dom razumevajočega sožitja. V šoli naj otroci v razglabljanjih spoznajo, zakaj je neki dogodek tak in tak, čeden ali nečeden, pošten ali hudoben, odkrit ali zahrbtnen. Spoznajo naj, kaj je laž ali tatvina v mislih, kaj v besedah, kaj v dejanjih. Spoznati morajo tudi, kakšne so posledice takih napak. Prilika za doživetje posledic je v šoli vedno dovolj. S tem je podana možnost, da se v danem trenutku oglasi motiv in z njim odločitev v dobrem smislu.

Kljub vsemu pa še vedno preostaja možnost, da se človek odloči proti objektivno boljšemu motivu. Tudi če je nekaj še tako lepo in dobro in me morda še tako mika, pa se mi istočasno pojavi tudi druga plat, stojim pred izbiro »bi ali ne bi«. Tedaj se moram odločiti tako ali tako, vendar v tej odločitvi sem svoboden, saj morem izbrati tudi slabši, ki pa je meni osebno lahko boljši del. Seveda prevzamem pri tem tudi vse posledice, sam sem odgovoren zanje.

Če nekaj moram storiti, pač storim — in me nič ne briga. Če pa nekaj sam izberem, me pa zelo, zelo briga, kaj bo iz tega, saj odgovarjam za tisto stvar. Često dobivamo odloke, ki »pod osebno odgovornostjo« nekaj zahtevajo od tebe. Je pa končno povsem tvoja stvar, ali dotični zahtevi ugodiš ali ne...

Kjer vlada kratki »moraš!«, tam svobodna volja ne prihaja v poštev. Kjer pa ni tega, lahko izbiraš sam, seveda si odgovoren za posledice.

Predpogoj pa je, da se izbire — zaveš, če se je ne zaveš, ne moreš svobodno izbirati.

Pijanček, ki gre v gostilno, navadno ne premišlja mnogo, ali bi šel ali ne. Gre, pa je. Družba in kar je z njo v zvezi, so motivi, ki jim slepo sledi. Šele če se pred njim pojavi slika žene in otrok, je možna izbira. Je pa seveda vprašanje, kaj je njemu osebno višje vrednosti, ali dom ali zabava. In od tega bi zavisela odločitev. Brez tega je izbira nemožna, saj na ravni cesti se nikdo ne pomišlja, ali bi zavil na desno ali na levo. Ker to niti ni potrebno niti ni mogoče. Če pa pride do izbiranja, je dotični prav gotovo imel vzrok, da je izbral tako in tako, a ne drugače. Če so temu morda krivi domači prepiri, bi morala zavest dolžnosti nastopiti kot motiv, a življenje gre navadno preko tega.

Naj zaključim!

Ne gre za to, da tako zvano močno voljo ovržemo! Popolnoma stranskega pomena je, ali kdo »močno« voljo priznava ali ne. Vzgojiteljem nam je na srcu edinole pot, po kateri bi svojega gojenca in sploh vsakega človeka privedli tja, kjer bi ga imeti hoteli. Jasno pa je, da je to mogoče le tako, da se mu približamo mi in ga po njegovih potih pripeljemo na naša pota. S tem dvigujemo njegovo samozavest, s tem ne ranimo njegovega samoljubja, s tem ga ohranjamo veselega in zadovoljnega. To pa je prav zares vsakomur motiv za njegova najlepša in najplemenitejša dejanja.

Opazujmo in spoznavajmo v tej smeri sebe same in videli bomo, da je res tako! Nikar ne pričakujmo od drugih več kot od sebe, saj so iste krvi in mesa! »Bodimo jim dobri sotrpini!« je najlepše vodilo za vzgojo! Ni potrebno: »Homo homini deus«, »homo homini — homo« zadostuje! — Zlasti pa pri otroku stopimo s svojega visokega pedestalala, pa poiščimo najskritejše koticke njegove duše, tam kjer drobni kovački — motivi — kujejo njegovo bodočnost, zlasti tajne njegovega življenja!

Vodimo ga po njegovih potih na naša pota in po njih do Njega, ki je Motiv vseh motivov, ki vsi iz Njega izvirajo, se zopet k Njemu vračajo in imajo le v Njem kako resnično vrednost!

Reforma šolskega redovanja.

Franjo Čiček.

O redovanju in ocenah se je že mnogo pisalo in govorilo. Najradikalnejša struja hoče ocenjevanje popolnoma opustiti. Drugi se zopet krčevito drže starega sistema. Vsekakor nimajo prav ne prvi, ne drugi, vsaj v današnji prehodni dobi ne. Treba bo pokreniti akcijo v tem važnem šolskem vprašanju ter preurediti šolsko ocenjevanje in redovanje v tem pravcu, da odvzamemo učiteljstvu težko odgovornost za objektivno oceno, učencu pa damo možnost in pobudo za pozitivnejše delo in napredek.

Reformo šolskega ocenjevanja pa je treba izvesti v vseh šolah, ne samo v osnovnih. Kajti drugače nastane še večji prepad med osnovnim in drugim šolstvom.

Pravilno bi bilo, da se sploh vsaka reforma vzgoje in pouka, ki se prične v osnovni šoli, sistematično nadaljuje tudi v meščanskih oziroma v srednjih šolah. Tako ne bo presenečenj in disorientacij, a tudi ne duševnih zmed, ki so dandanes žalibog tako pogosto na dnevnem redu.

Ako torej govorimo o reformi šolskega ocenjevanja ali redovanja, je treba z njim pričeti v osnovni šoli in nadaljevati seve z večjimi zahtevami v nadaljnjih šolah.

Popolna odprava redovanja se mi zdi zaenkrat neprimerna in v današnjem sistemu človeške družbe, v načinu našega delovanja in življenja, ko je boj za eksistenco tako viden, naravnost nemogoča, če nočemo, da zaidemo v kaos. Stari sistem redovanja in ocenjevanja pa tudi nima več tistega vzgojnega vpliva in pomena, kakor ga je imel v časih, ko je bila na primer brezposelnost še kolikor toliko nepoznana ali vsaj ni tako globoko posegala v življenjska okolja kakor dandanes. Tudi je bil ta način ocenjevanja mnogokrat zelo subjektiven, nepopolen in večkrat celo krivičen.

Iz lastnih dijaških let, a tudi iz sodobne šolske prakse vemo, da imamo na primer učence, ki pri šolski tabli dobro vrše razne računske operacije, dočim pri pismeni in tihi nalogi popolnoma odpovedo. Drugi

zopet narobe. Pri mnogih učencih vpliva porazno tudi zavest, da je izpraševan za red. Dočim je prej vsaj povprečno vedno znal, odpove sedaj ali popolnoma ali pa se le s težavo prerine skozi. Če je tak siromak celo pred komisijo, ki sodi le kar vidi in sliši, je izgubljen. Mnogi si je zopet nakopičil možgane z učno snovjo in na vprašanje odrdra zahtevano lekcijo — kakor avtomat. Postal je odličnjak.

Iz življenjske prakse pa imamo mnogo primerov, kako se marsikateri šolski odličnjak s težavo prebija v boju za obstanek in kruh, dočim se njegov tovariš z »zadostnimi« šolskimi redi krepko in pravilno bori z vavoli življenja in vztraja na površju.

Vsako ocenjevanje in redovanje je torej zelo kočljiv problem, ki malokdaj zadene pravo. Idealna bi bila seveda vzgoja in pouk brez ocen in redov, toda kakor sem že omenil, je to zaenkrat še nemogoče in je treba prej primernege prehoda. Tudi učenčevi starši oziroma redniki bi brez izpričeval imeli še manj pogleda v razvoj in napredek svojega otroka in pri mnogih učencih bi imelo to zelo slabe posledice. Zgodilo bi se nam lahko, da bi prišli z dežja pod kap. Treba je torej vzeti zlato sredino in tako preurediti naše redovanje in ocenjevanje.

Osnutek reforme v osnovni šoli.

Prva važna izpremema bi bila, da opustimo »številke« in dosedanji vrstni red klasifikacij. Pri pismenih šolskih nalogah, ki jih pa popravljajmo skupno z učenci, če je le količkaj možno, ocenimo delo ustno, nakar izvrše učenci popravo in nato šele vstavi učitelj znak V (videl). Izpraševanje in redovanje za izpričevala ali izkaze v dosedanji obliki odpade. Izkazi, kakor šolski katalogi, naj imajo v glavnem le tri rubrike:

1. Vedenje in marljivost.
2. Učni predmeti ali učna snov.
3. Opombe.

V šolskih katalogih naj bodo poleg tega še priključeni zapiski, kakor jih imamo sedaj na zadnji strani matičnih listov.

Za vedenje in marljivost vpisujmo v osnovni šoli le pozitivne podatke. Prazna rubrika s črto pomeni, da razrednik ni mogel vstaviti ugodnega poročila. Ocena iz vseh predmetov bodi skupna in naj obsega kratko: kako se je učenec zanimal, sodeloval in napredoval v splošnem in v katerih panogah je posebno dober.

V opombi navedemo ob koncu šolskega leta poročilo, zakaj učenec ni sposoben za prestop v višji razred. Vendar pa imej učitelj načelo, da pusti ponavljati razred le v najskrajnejši sili, če na noben način ni bilo možno spraviti poedinca na takšno stopnjo, da bi lahko sodeloval v višjem razredu. Poročilo bodi taktno in obzirno že iz psiholoških vidikov glede prizadetega in njegovih staršev. V pozitivnih slučajih ostane rubrika prazna.

Izkaze delimo dvakrat letno. Ker odpade dosedanji način redovanja, si naj učitelj priložnostno beleži v katalog razne opombe, na podlagi katerih sestavi potem poročilo v Izkaz. V začetku vsakega polletja se naj vrši roditeljski sestanek z razrednikom, katehetom in šolskim upraviteljem, kjer se razpravlja individualno o vsakem učencu ter dajejo navodila staršem.

Primer poročila v šolskem izkazu.

Osnovna šola v . . .

Šolsko leto 1933/34

4. šolsko leto

		1. polletje		2. polletje	
Vedenje in marljivost		—		Pravilno	
Učna snov		Zelo se zanima za zgodovino in svetopisemske zgodbe. Rad riše in telovadi. V računstvu je bolj počasen in nesiguren. Ročna dela ga veselé. V splošnem napreduje razen v računstvu.		Splošno rad sodeluje, le v računstvu ne more, ker mu manjka prava podlaga. Vendar se trudi. Posebno dobro napreduje v risanu.	
Opombe		—		V računstvu ne bi mogel sodelovati v višjem razredu in da se bolj utrdi, ponavlja.	
Za zamude		oprav.		3	
		neopr.		1	
		Prejšnje	V tem šolskem letu	Skupno število vseh zamud	
		8	7	15	
		5	3	8	
Izkaz izdan dne		31. I. 1934.		28. VI. 1934.	
Podpis staršev oz. namest.					

Večletna praksa bo pokazala, ali bo ta način boljši od sedanjega. Ali pa bo mogoče treba še korak naprej k popolnejši reformi. Duh časa in življenjska potreba nam bosta kažipot o vzgojnem vplivu takega redovanja. Glavno je, da vsaka ocena ali redovanje zasleduje pozitivno smer, to je, da v gojencu vzbudi samostojno voljo k delu in napredovanju.

O p. u r.: Kaj pravite drugi k temu predlogu?

Razstava risb iz predšolske dobe otroka.

F. Lužar.

Na ljubljanskem učiteljskišču je bila dne 18. in 19. marca otvorjena razstava risb osnovnošolskega učenca Marjana Ozvalda iz njegove predšolske dobe. Risbe so iz starosti od 2½ do 7. leta. Med raznimi drugimi so bile

genetično razvrščene skupine in večkrat isti motiv napravljen v poznejših letih. Narisal je železnico v 2½ letu starosti, nadalje isto v naslednjem letu. Umevno je, da so predmeti v poznejših letih še bolj izraziti in pomnoženi z drugimi. Nadalje je risal avtomobil, parnik in ladje, pajace, figure, konje in seveda tudi jezdece in voznike, živali, kakor uživajo hrano. Razstavljeni so bili portreti oseb, otrok v kopeli in na konju, sv. Miklavž in parkelj, cerkve, razni svetniki s svojimi znamenji, sv. Florijan z golido, jaselce; iz prve šolske dobe je pa tu že aeroplan. Take vrste so bili napisi nad vsako skupino. Skupaj je bilo razstavljenih več sto listov, vse risbe pa izvršene z navadnim in barvastim svinčnikom. — Iz takih risb se čita otroška duševnost, otroški razum. Znano je, da je risanje za otroke zelo privlačen predmet. Marsikje bi bilo manj vpitja in nemira v hiši, ko bi bili otroci primerneje zaposleni, a tako sredstvo je tudi risanje. Saj ni to vse, kakor mislijo nekateri, da mora biti pri rokah najboljši risarski papir in da otrok ne sme nič pomazati in popravljati. Le dajte otroku tudi slab papir, pa bo kmalu tudi sam pri stvari; odkrila se mu bo miselnost v jasnejši obliki, kakor v besedi, za katero se navadno misli, da se z njo vse pové. Iz tako razstavljenih risb se spozna kmalu neka nadarjenost, saj otroku ni vse všeč, kar potegne s svinčnikom, zato mnogo prenoreja. Bolj pa rad riše stvari iz bližnjega okolja; za rastline in cvetje ima veselje šele v šolskih letih, deklice tudi za druge stvari kakor dečki. Učenec Marjan, sinček univ. prof. dr. K. Ozvalda, je dobil pri tem še drugo zavest: vse je delal sam; niti služkinja ga ni mogla zapeljati, da bi mu kaj pomagala in da bi kaj razstavil, kar bi mu kdo očital, da ni sam naredil. — Take razstave bi morali upoštevati starši in učitelji. Učitelji imajo priliko, da spoznavajo mladostno psihologijo. Starši bi lahko ustregli učitelju, da bi prinesli take risbe svojih otrok k vpisovanju ter bi učitelj kaj bolj spoznal otrokov razvoj in sposobnosti. Kaj zajemljivo je, ako posetijo razstavo drugi otroci in kritizirajo izdelke. Najbrž nastopi doma hitra zahteva otrok po kakem svinčniku in radirki. Starejši učitelj se pa spomni, kako je nekoč samo to veljalo za risanje, kar je bilo potegnjeno od določene pikice do pikice v risanki; prosto risanje kakega predmeta ni bilo dovoljeno. Tako so tudi doma starši, ki niso nič pojmovali o razvoju otroškega duševnega življenja, hitro in neusmiljeno otroku iztrgati iz rok svinčnik, če je le malo kaj poskusil ali čečkal na kakem papirju. Pri otroku je ostala velika praznота v umetnosti in lepotnem čuvstvu, v šoli pa suhoparni ornamenti za nadzornike. Marsikje so zato že spoznali, da so take razstave za starše in učitelje izredne važnosti. Na Dunaju imajo stalno razstavo pismenih in risarskih izdelkov, razvrščeno po razvojnih starostnih stopnjah, kar nudi obiskovalcem vpogled v otroško dušo.

Razstava Ozvaldovega Marjana nam je pokazala, da bi se kaj sličnega dalo osnovati tudi pri nas. To bi bilo v prid vsemu učiteljstvu, staršem, zlasti pa vsem onim, ki se pripravljajo za učiteljski poklic, bodisi na učiteljsku ali pa na univerzi.

Izobrazba naroda

Od šole do šole.

Ivan Hribski.

(Dalje.)

Z a k r a j¹ je od središča novomeškega okrajnega načelstva najbolj oddaljena vas. Pred okrajnimi šol. nadzorniki je imela prav lep mir. Minilo je leto, kajkrat celo po dve, ne da bi se bil oglasil v ondotni šoli okraj. šol. nadzornik. Meni se to ni zdelo prav. Nadzorniški pavšal je za vse šole in ne samo za najbližje. Na najbližjih šolah je šol. obrat navadno itak rednejši kot na oddaljenejših. Pogosto nadzorovanje bližjih šol bi lahko vrglo nanje tudi slabo luč. Znano mi je že tudi bilo, da se novica o nadzorovanju te ali one šole kaj hitro razširi po sosednjih šolah, opozarjaje jih: »Hanibal ante portas«; pripravite se! In to ni slabo. Da bi se taka novica razširila tudi na periferijah okraja, sem se napotil v Zakraj, češ: Danes tukaj, jutri tam. Prišedši v vas, poizvedujem po šolskem poslopju. Pokažejo mi navadno kmečko hišo. V široki, zakajeni veži, ki je bila hkratu kuhinja, srečam učiteljico Zlatolasko. Ko je odhajala v službo, se je bila oglasila mimogrede v moji šoli, zato sem mislil, da me še pozna in se ji nisem predstavil. Zaposim jo, če bi se mogel nekoliko odpočiti od dolgega pota. Odvede me v stanovanje, obstoječe iz tako zvanega kmečkega »štibelca«, v katerem je bila 1 postelja, 1 miza, 2 stola in njen kovčeg. Tesno tako, da sem se s težavo spravil za mizo. Na mizi sem opazil njene uradne spise. Poprosim jo, če mi dovoli, da si jih ogledam. Le, če vas zanimajo, mi odgovori. Kakor bi me ne poznala, si mislim in listam po njih. Po veži se začujejo moški koraki, iz nasprotne šole pa šum otrok. Gospod kaplan je končal in jaz moram v razred, mi namigne, da naj odidem. Dovolite mi še pogled v razred, jo tovariško zaprosim. Debelo me pogleda, malo zardi, ne reče pa nič. Šele pri obedu v gostilni me zaprosi, naj ji oprostim, ker me je hotela pognati. Imela me je za agenta. Ste že prav ravnala, gospodična, jo potolažim. Vsem nepoklicanim pokažite vrata in imela boste ugled med ljudstvom in pri oblasti. In kako je bilo v razredu? Polna soba otrok. Vzduh težak. Ventilacije nobene. Odrpli smo okna. Po amonijaku vedno večji duh. Učiteljica ugame, da premišlujem, odkod smrad? Pokaže mi špranje v lesenih tleh, skozi katere je prihajal amonijak iz pod podom nahajajočega se hleva. Moj Bog, kako morete prenašati dnevno po 5, 6 ur tak smrad? jo vprašam. Človek se vsemu privadi, mi odgovori. In otroci? Ti pa so na to navajeni že z doma in jim nič ni. In kaj pravijo moške kraj. šol. sveta? Ti so mnenja, da zaleže hlev pod učno sobo za pol peči. Lepe razmere, si mislim in nadaljujem z inspekcijo. Učenci so dobro računali, razumno brali, zadovoljivo pisali in še dokaj lepo peli. V realijah pa se niso posebno odrezali. Pa kako naj bi se, ko pa je bila šola skoraj brez vseh učil. V šolski knjižnici malo več kot nič, v učiteljski nič. Te nedostatke je učiteljica opravičevala s tem, da pravijo moške, naj z vsem tem počakamo dotlej, da bomo imeli prej novo šolsko poslopje. V nepri- merno staro bajto itak kaj lepega ne sodi. Tudi so kmetje predvsem za znanje verouka, branja, računanja in pisanja. In kako sodite vi sami? jo vprašam. V bistvu je resnica, kar trdijo kmetje. Verouk, jezikovni pouk, pisanje in petje temeljito naučiti, je pametnejše, kot nuditi nekoliko drobtinic iz realij. Kaj več kot realne drobtinice pa na šoli brez učil nuditi ne morem. Pa ji rečem, da so vendar realije velikega pomena za umsko izobrazbo. Ona pa mi odgovori: Umsko izobrazbo gojim predvsem z računskim in jezikovnim poukom. Zdi se mi, da je za umski razvoj večje važnosti logično razvijanje slovniških in pravopisnih poglavij, kot n. pr. mehanično pripovedovanje o Eskimih. Ker sem uvidel, da ima Zlatolaska svoje nazore, ki jih zna tudi zagovarjati, ji nisem več ponujal svojih

¹ Psevdonim.

naukov. Veselilo me je, da je bila dobre volje, ki je že sama pol uspeha. Čudno pa je to, da se je pozneje sama zelo oprijela studija realnih ved. Napravila je meščanskošolski izpit in je danes ugledna nastavnica v enem izmed najlepših slovenskih mest.

Na Prisojaha. Lepo, novo dvorazredno šolsko poslopje. Nadučiteljevo in učiteljičino stanovanje udobno. Učni sobi veliki, zračni, svetli. Poslopje izven vasi v mirnem, prisojnem kraju, proč od ceste in v zavetju pred severnimi vetrovi. Nadučitelj Vladič, dasi še zelo mlad, vendar nekam mrtev, flegmatičen, zamišljen — nemara zaljubljen; tak se mi je videl. Ko pa sem posegel še sam v pouk, je oživel in se je vedel, kot bi on mene nadzoroval in ne jaz njega. Pri tem me je celo glasno tikal, da sem se že skoraj bal za svojo službeno avtoriteto. Pozneje sem se bratil samo še s takimi tovariši, o katerih sem bil prepričan, da razumejo takt. Bolj kot z njegovim šolskim delom pa sem bil zadovoljen z njegovim izvenšolskim življenjem in delovanjem. Posebno to mi je bilo všeč, ker je nase zelo držal in je imel stanovski ponos. Tako n. pr. kam dlje z doma ni hodil peš. Najemal si je koleselj; zapravljiček se mu že ni zdel primeren. Da bi imel čim večji vpliv med ljudstvom, je ustanovil hranilnico in posojilnico. Z mlado in lepo učiteljico ni maral sam na izprehod; seboj je vzel še sestro, da je ljudem zavezal jezike. Prvotno učiteljica nanj tudi mislila ni, toda z modrim in moškim obnašanjem si je počasi le osvojil še njeno srce, nakar sta se vzela. In prav je bilo tako. Za hribovske dvorazrednice so v resnici še najbolj umestni učiteljski zakonski pari. Dvojni prejemki in samostojno gospodinjstvo jim omogočijo osvoboditev vsakršnih odvisnosti od krajevnih činiteljev, kar je veliko vredno v osebnem in stanovskem pogledu. Vladič je za tem šel in tudi dosegel. To sem mu vpisal v dobro in zadovoljen sem odhajal s Prisoj. Nadzornik ne sme gledati samo na papir, znati mora pogledati tudi v dušo in srce.

Na Skali. Enonadstropno šol. poslopje, zidano že bogvekdaj in zakaj. Nadučitelj — mož koščene postave, poln zdravja in humorja. Zdravje mu je kar puhtelo z rdečeličnega obraza. Popoln kontrast pa mu je bila stanovska tovarišica: šibko, suhljato, toda silno zgovorno bitje.

Ob 8. uri bi bila morala pričeti s poukom, ob pol 9. uri sem ju pa še dobil na hodniku v prav živahnem razgovoru. Nadučitelj je dostojanstveno pušil trabuko, čije dolg ogorek se je še držal in pričal, da se že pol ure lepo mirno razgovarjata v veliko zadovoljnost šol. otrok. Ko tovarišica vidi, da sem posegel po uri, smukne v razred kot bi pihnil, nadučitelj pa mi pravi v zadregi: »Da te je moral vrag ravno danes prinesiti v šolo! Kaj takega pa se mi še ni pripetilo svoj živ dan.« Še se je hotel opravičevati, toda jaz sem bil že v razredu. Pričela sva s poukom. Računske naloge je stresal iz rokava. Sprva se je meni čudno zdelo, kje vendar jemlje vse te naloge in sem si mislil, da jih je že kdaj prej obravnaval, sedaj pa ponavlja. No, končno se je tudi meni odprlo in posvetilo v glavi. Bil je sam posestnik, trgovec in gostilničar, odtod tedaj s tako lahkoto vzete praktične rač. naloge. Za praktične računske naloge mu tedaj ni bilo treba posebnih priprav in navodil. Dalo mu jih je gospodarsko življenje. Škoda, da je tako malo učiteljev v takih položajih, v kakršnem je bil ta. Praktične računske metode nadučitelja pa so se prijele tudi učiteljice s to razliko, da je jemala le poglavja iz gospodinj-skega življenja, v katerem je bila kuhinja osrednja točka. Veliko so računale deklice na pamet, kar mi je bilo zelo všeč, ker to kaže, umsko izvežbanost in ekonomsko izrabo časa.

Po oficijelnem zaključku nadzorovanja mi je tovariš odkrito priznal, da me nista še prav nič pričakovala in, da sem prišel iz reda. Za druge nadzornike smo vedno približno zadeli čas prihoda, ti pa ne poznaš šablone, kakor se vidi.

Po tem, kar si danes doživel, lahko uvidiš, da šablone niso za nadzornika. Ne boš me dobil več v takem položaju. Bilo je to prvič in zadnjič. Oprostil Možu sem verjel in odšel.

(Dalje.)

Po Slomškovih stopinjah . . .

(K 71 letnici njegove smrti in 13 letnici koroškega plebiscita.)

E. Bojc.

Dr. Blüml.

(Konec.)

Radi poznih popoldanskih ur in utrujenosti sem se pripeljal v Celovec z vlakom. Podal sem se na stanovanje g. dr. Blümla, ki se je vrnil s poznim vlakom domov in sva se dobila šele v ponedeljek zjutraj pri zajutreku. Zahvalil sem se mu za veliko gostoljubnost v naprej in mu izrazil svoj občutek veselja, da sva se spoznala. Ta občutek se mi je pa tekom razgovorov, ki sva jih imela še tisti in naslednji dan, le še poglobil in ojačil. Saj se pri nas v Ljubljani tolikanj sliši in bere o naših osrednje-slovenskih kulturnih delavcih ter njih delu, da so lahko že slehernemu Slovencu kar domači, če že ne osebni znanci, tu pa sem naletel na skritega, še zelo malo poznanelega slovenskega vodilnega delavca naše Koroške, ki bi kmalu bil prej znan po svojih znanstvenih delih povprečnemu Avstrijcu kot našim vodilnim kulturnim tvorcem v domovini! Sicer sem sam že prej — posebno v Mariboru — zvedel zanj kot za vnetega karitativnega delavca in voditelja Katoliške akcije med koroškimi Slovenci in sem ga res želel spoznati. Vendar pa me je njegova močno izoblikovana in vevplivna voditeljska osebnost prevzela proti pričakovanju. Našel sem ga vsega v delu, razpredenem tako v globino in širino, da sem ga moral občudovati. Kljub tej svoji delavnosti pa najde za slehernega, ki se mu približa, toliko prijaznosti in doumevnosti v svoji pasivni naravi. Kmalu sva bila zaupna znanca in mogel sem spoznati njegove jasne poglede na kulturno problematiko današnjih dni in njegove predstave najglobljih vprašanj, zakonitosti in skrivnosti, ki mi jih je z njemu lastno jasnostjo in skladnostjo razlagal in načrtoval ob večernem razgovoru na podlagi njegove ideologije, podane že v knjigi: »Pavel in troedini Bog«, biblično-dogmatični študiji, izdani v nemščini na 250 straneh, ki ga bo najbrže spravila na dunajsko teološko fakulteto za docenta. Večerne ure so potekale kot minute in kar malo hudo mi je bilo, da sem ga v razgovoru zadržal tako pozno v noč, ko sem zvedel in spoznal iz njegove lastne tožbe že prej, kako malo mu začrtano delo dopušča časa za taka-le filozofska razvedrila, ki nazadnje le zmučijo . . . Pa vnema ob razlagi in razgovoru je le naraščala v svoji neutešenosti in morala sva ji žrtvovati nekaj potrebnega počitka. Toplina tega razvnetega, globoko v brazde spoznanja zaoranega razgovora me je močno prevzela in bil sem ga iskreno vesel. Prišel sem v Celovec odkrivat Slomškove stopinje, da se vživim v delokrog in torišče tega našega narodnega voditelja izpred stoletja in zato sem bil spričo vseh prejšnjih trpkih doživetij iz Gospe Svete prijetno presenečen, ko sem našel njegovega duha ohranjenega še v taki živosti vprav v osebi dr. Blümla in tudi nekaterih drugih tamkajšnjih narodnih delavcih . . . Tudi dr. Blüml namreč poučuje — kot nekoč Slomšek — slovenščino v bogoslovnici in semenišču, katehetizira, s peresom in govorom deluje med Korošci. Tem bolj sem tako zdaj razumel dr. Blümlovo vnemo za Slomška, ki mu je vodilno znamenje. Saj mu je kaj sličen tudi v tem, da — kakor Slomšek nekoč — vzdržuje najlepše razmerje med velesilami Cerkve, države in naroda . . . Tako skladje je možno res le na temelju krščanskega, katoliškega svetovnega nazora in pa v močno katoliški državi — kot je Avstrija. Pred letom sem imel priliko na Poljskem opaziti podobno skladje. Dr. Blüml mi je naslednjega dne pokazal tudi za tisk pripravljeni dve knjižici o Seiplu, ki sta pred kratkim izšle, in mi z vso spoštljivostjo pripovedoval o svojem sožitju s tem velikim avstrijskim državnikom, ki ga je pred leti spoznaval in občudoval v dunajskem konviktu. Izrazil mi je upanje, da duh tega modrega moža ne bo v bodoče zapustil Avstrije in da tudi sedanji državni kancler Dollfuss ubira njegovo pot. Ta nova pot

je stanovska ureditev države, kakor jo je v osnovi načrtala papeževa okrožnica »Quadragesimo anno«. Nato mi je izročil že na tej ideologiji spisano knjigo »Die neue Gesellschaft«, pri kateri je izdatno sodeloval, zlasti kar tiče njene filozofske poglobitve, kot mi je sam priznal. Seveda mi je nato razkazal tudi sistematično delo koroške karitas. Med sredstvi me je zlasti zanimala dragocena ročna tiskarna. Pri delu mu pomaga Marta — njegova dobra sestra, ki vodi neumorno gospodinjstvo in hkratu tudi podrobne posle v karitativni pisarni. Saj se neprestano priglašajo stranke in vedno je treba sprejemati, zasliševati, svetovati, pomagati našemu bratu na Koroškem, ki ima tu svoj pravi dom. Razen tega ima še mnogo posla s šolo — poučuje na učiteljski — in opravlja še druga — že omenjena poklicno-znanstvena dela, ki vzbujajo občudovanje in veliko priznanja v tujinski Avstriji. Prav rad sem mu verjel, da najde ob tako razpredenem delovnem urniku še komaj kak trenutek za čtivo. A prav zato sem tem bolj občudoval njegov interes in dobro poznavanje naših razmer, ki jih vestno zasleduje iz naših revij, ki jih prejema. Ves je mlad in razgiban, pa vendar poln neke globoke moške modrosti. Res — vzgled vodilnega kulturnega slovenskega delavca...

Zadnje jutro sem ob odhodu obiskal še Slomškovo kapelico v starem semenišču, kjer se zbirajo celovški Slovenci pod Blümlvim spretnim vodstvom k bogoslužju in domači liturgični nabožnosti. Dr. Blüml se je ves čas živo zanimal za moja raziskovanja in mi ob slovesu obljubil, da bo razpečal tudi nekaj izvodov izšle knjižice o Slomšku med koroške Slovence. Moja zahvala in radost se ni mogla izčrpati v besedah in me bo spremljala kljub tem-le spominskim vrsticam še po vseh mojih potih kot močna opora in spodbuda...

Cez št. Andraž...

Ukrca sem se v avtobus, ki me je z dr. Blümlvim priporočilom v roki odpeljal skozi Velikovec v oddaljeni št. Andraž, kjer sem se zglasil z njim pri tamkajšnjih jezuitih. Žal, mi ti niso vedeli povedati o Slomšku drugega, kot da v bližnji vasi živi še 90 letni starček, ki ve pripovedovati o škofu Slomšku. Po ogledu obeh šol, stare, v katero je kot šolski nadzornik in škof zahajal Slomšek, in nove, ki je moderna in povečana prevzela znamenito vlogo svoje stare posestrime, ki jo je zdaj neki posestnik predelal celo v gostilno, sem stopil za hip še v obe krasni cerkvi, nakar sem se napotil na razgovor z omenjenim starčkom Pufferjem, ki sem ga že opisal v »Slovincu« (»Živa priča Slomškove osebnosti«).

Lavantinska dolina, katere ime je Slomšek ob predstavitvi škofijskega sedeža iz št. Andraža v Maribor pridržal mariborski škofiji, očara s svojo lepoto in kar mikalo me je, da bi obiskal vsaj še bližnji St. Paul. Žal ni bilo več časa radi slabih zvez z Mariborom, v katerega sem hotel dospeti še taisti dan. Razumel sem tu šele tiste Slomškove besede, s katerimi se tako laskavo izraža o krasoti šentandraške doline ob svojem odhodu v Maribor (zasledil sem jih bil v Wurzbachovem biografskem leksikonu):

»Tolažim se s tem, da je človek tu na zemlji le tujec, sicer bi se le težka ločil od lepe lavantinske doline«... — in še:

»Kaj nas čaka v Mariboru, še ne vemo, lepote lavantinske doline tam ne najdemo. Upajmo, da bomo zato lažje umrli«...

Nazaj v Maribor...¹

Vrnil sem se v Maribor, kjer me je čakalo še nekaj dela na raziskovanju zbrane gradiva o Slomšku, kolikor mi je bilo to dostopno. Maribor sem imel priliko že tekom leta spoznati v vseh njegovih lastnostih in posebnostih. Sedaj

¹ Članek je bil pisan v l. 1933.

sem prišel po Slomškovi poti in skušal sem prisluhni njegovemu duhu in njegovi narodno-kulturni dejavnosti. Če je že Slomšek pred enainsemde-setimi leti in prej tod zasajal v duše svojih semeniščnikov in bogoslovcev, ki jih je vzgajal — kot zatrjuje Koser — z vso svojo vplivnostjo za koristno kulturno delo med narodom, in mladine po takratnih šolah v duhu naših prednikov in njih narodnega duha, če je že takrat neustrašeno poveličeval naš materni jezik in kazal celo na naše veliko slovansko sorodstvo, ali ni naša dolžnost, da ne ostajamo danes pri njegovem zgledu in njegovi lepi narodni oporoki, ki jo razodeva vse njegovo življenjsko delo, ampak storimo še rajše korak dalje od tistih predstoletnih primitivnih razmer. Zdaj živimo v svobodnejših razmerah in prav ta čas zahteva od nas velike narodnostne dejavnosti. Nasprotno pa moramo žalibog priznati, da tičimo še zelo na tisti primitivni stopnji narodnostne prebujenosti, ki jo je oral naš veliki Slomšek in da tiste prve težave še marsikje po Slovenskem niso premagane.

Ta zgodovina res ni tako živahna in bogata kot ona naših bratov Srbov in Hrvatov. Vendar pa tudi mi, ki nam je bila kot najsevernejšemu jugoslovanskemu rodu in hkratu najmanjšemu — pripuščena od usode v zgodovini najmanjša svoboda, nismo brez zgodovine, ki opogumlja in navdušuje. Treba je le, da se vanjo vživimo in jo postavimo pred oči naših najmlajših, da te vzgojimo najprej v našem domačem narodnem duhu, da bodo vzljubili zemljo in rod. Treba je podčrtati vsa dejstva, ki so v zvezi z našo narodno zgodovino in izrabiti vsako možnost, da se razsužnimo in narodno ovestimo v naših mislih in dejanjih. Tako pa smo in ostajamo le preveč kajžarsko pohlevni in v svoji skromnosti in odkritosti preveč popustljivi, navajeni iz prejšnjih dob upogibati hrbet... Sicer veje v nas Slomškov duh in se učvršča, a vedimo, da ta njegov duh še nikakor ni izčrpan. Ne smemo odnehati vedno znova v vsaki generaciji iskati njegovih stopinj in vrednot njegovega dela ter oporoke žrtvovanega življenja tega našega svetca vse dotlej, dokler je naš povprečni človek še vse premalo narodno zaveden, dokler ne spoznamo in vzljubimo поблиže naše slovansko bratstvo. Vse dotlej nismo še izčrpali duha, ki veje od Slomškovega groba, vse dotlej nismo še prav spoznali in zacenili njegovega kulturnega dela in vse dotlej si moramo še osvajati pravec od njega začrtanega našega poslanstva, ker nam ima Slomšek in njegov zgled še marsikaj povedati iz stoletja nazaj...

Velikonočno zborovanje Slomškove družbe.

Tudi letošnje običajno velikonočno zborovanje Slomškove družbe, ki ga je imela dne 5. aprila t. l., se je izvršilo ob zelo lepi udeležbi. Prav zelo sta ugajali obe predavanji, ki so ju zborovalci in zborovalke z največjo napetostjo poslušali.

Prvo predavanje je imel univ. prof. dr. A. Gosar »O stanovski ureditvi države«. Iz tega predavanja, ki prav za prav ne spada naravnost v okvir učiteljskega zanimanja, a kaže, da se Slomškova družba kot kulturna organizacija zanima za vsa sodobna vprašanja, posnemamo v kratkem: življenje se ne razvija enakomerno. Niha iz ene skrajnosti v drugo. Prvi povojni čas nam je prinesel široko demokracijo, po kateri naj bi prišli vsi do javnih pravic. Kmalu nato se je pojavila druga struja, ki je imela docela protidemokratičen značaj. Skrajnost tega naziranja je boljševizem, pa tudi fašizem, pa naj ga pogledamo v italijanski ali nemški luči. Papeška okrožnica *Quadragesimo anno* je v mnogem poudarila stanovsko misel, ki je obenem za današnjo dobo zelo značilna. Danes po desetih letih se je pa začelo pojavljati popolnoma drugo stremenje, kakor takrat namreč, demokracija v splošnem pomenu je odpovedala. Danes svet pri-

čakuje že nekaj drugega. Vzroki te izpremembe so v napakah običajne demokracije. Osnovna misel demokracije, ki ima svoj začetek v času francoske revolucije, je, da so vsi ljudje bratje. Razvoj časa pa je pokazal ravno nasprotno: ljudje, zlasti tretji stan, že izdavnica niso imeli enakih pravic z drugimi ljudmi. Kmalu se je pod demokracijo razumela svoboda politike in gospodarstva. Izkristaliziral se je svojski pojem ljudstva. Narodu, ljudstvu so pripisovali suverenost v vseh zadevah. Takrat je demokracija ustrezala ljudskim zahtevam, ko jim je dala osnovne pravice. S tem pa je tako rekoč izpolnila svojo nalogo. A ni dolgo ostalo pri tem. Tehnika je dala pobudo tudi za razvoj, ne samo za gospodarstvo in politiko. Pokazalo se je, da je še neka druga struktura ljudstva, gospodarskega in socialnega značaja. Do tedaj je bil parlament reprezentant ljudstva, zdaj pa je postalo ljudstvo drugo kot je bilo tedaj. Pokazalo se je, da ni vsak zastopnik ljudstva znal zastopati vseh vprašanj, ki jih je dala novejša doba: carina, obrt, kmetijstvo, delavstvo. Tako vemo, da je vsak skušal napraviti iz teh vprašanj politikum. Tako je nastala šaljiva krilatica nekega ministra, da se parlament vtika v vse stvari z univerzalno nekompetentnostjo. Tako se je dogajalo, da je padla vlada ali se je ohranila, kakor je to kazalo parlamentarnim zastopnikom, proporc pa je omogočil najrazličnejše kombinacije zastopnikov ljudstva, tako da je moralo priti do nereda. Te organizatorične in tehnične napake so bile vzrok, da je ideja demokracije prišla v drug štadij. Razvili so se protidemokratski pokreti. Mizerija povojne dobe, težka gospodarska kriza in vsa življenjska vprašanja so postala silno težka. Ljudje, ki so v bedi, pa ne morejo dolgo študirati, kako bi si odpomogli. Oprimejo se radi preprostih gesel, ki jim obetajo pomoč, če tudi pogosto ona ne pride.

S podajanjem tega zgodovinskega razvoja demokracije in njenega propada je predavatelj prešel na stanovsko idejo. Demokracija je grešila, ko je imela človeka samo za državljana. Nujno je namreč potrebno, da pridejo tudi stanovi do veljave. Ne gre pa zopet, da bi se pa izključno vpoštevali samo stanovi. Kakor je prej grešila demokracija, tako bi grešila danes, ko poudarjamo stanovsko idejo, če bi ne hoteli priznati premnogih razlik. Treba je poseči dalje, poiskati skupno idejo demokratične in stanovske misli. S tem pridemo do skupne težnje, da naj bi vsak človek prišel tam, kjer gre za njegove zadeve, tudi do besede. Kot državljanji smo pač vsi enako prizadeti; tu je demokratično načelo popolnoma pravilno. V osnovnih, splošnih, političnih vprašanjih moramo vztrajati pri načelih demokracije. Ko pa pregledamo težnje prebivalcev pokrajine, dežele ali občine, pa dobe vsa ta načela že gospodarski in soc. poudarek in se že grupirajo po raznih stanovih. Prav tako pri kulturnih in gospodarskih zadevah, kjer je potrebna samouprava. Če gre za kmeta, ne morejo drugi stanovi o njem odločati; če gre za kulturno vprašanje, imajo kulturni faktorji o tem odločati itd., kar je teoretično lepo povedano, a praktično težko izvedljivo. Saj se je treba bati, da bi s tem priznanjem pravic posameznim skupinam nastala tako rekoč država v državi ter bi druga drugi škodovala. Zgolj glasovanje in debatiranje ne bo privedlo do uspeha. Vidimo torej, da bo tudi pri tej razdelitvi morala biti ena skupina glavna, ki naj bi predstavljala sporazumno tudi vse druge; s tem pa bi ostali tam kjer smo bili. Reforma bi morala iti dalje. Treba bi bilo primerne reforme političnega predstavnštva, da bi prišli tako stanovi res do veljave. S tem pa ni rečeno, da mora nastati nova organizacija javnega življenja, ampak gre le za izpopolnitev, da bi prišli stanovski, gospodarski in kulturni interesi skupin do veljave. Treba bi bilo tem dati javnopravni značaj. Ne smemo pa pozabiti, da je treba prilagoditi vsako stvar konkretnim prilikam časa in kraja. Ideala, ki bi ga od drugod prinesli v naše razmere, ni. Gledati moramo, da tega, kar imamo, ne uničimo, ampak na tem starem gradimo.

Drugo predavanje šol. uprav. gosp. Pera Horna »Državljanstva v zgoja v naših šolah« pa je posegla povsem v praktično življenje razred-

nega pouka. Predavatelj je na lastnih izkušnjah, ki jih je pridobil na svoji šoli, praktično pokazal, da je najtežja ovira za nacionalno udejstvovanje in vzgojo vprav ta, ker se mladina, zlasti podeželska, tako rada podcenjuje in je malodušna. Pokazal je tudi čisto praktično lek proti temu, namreč: spoznavanje lastnega naroda in države. V premnogih slučajih je treba odpraviti nerazumevanje, ki je še med ljudstvom prav pri otrocih. Podal je tako zanimive razgovore in dvogovore iz vseh predmetov šolskega pouka, da so mu poslušalci tako živo pritrjevali, kakor že dolgo ne in se je v splošnem izrazila želja, naj predavanje objavi v »Slovenskem učitelju«.

Pri slučajnostih sta podali učiteljici O č a k a r j e v i več nasvetov, kako bi se dopisovanje slovenskih otrok z drugimi narodi dalo obširneje izvesti, kar bi prav posebno služilo ideji miru. Pokazali sta razne izdelke otrok svoje šole, ki so jih v zimskem času pripravili, da jih odpošljejo svojim daljnim prijateljem onstran morja. V podrobnostih so se obravnavale tudi možnosti glede počitniškega običnega zbora in izleta. Tovariš G r a d p a je povabil na protialkoholni kongres, ki bo v letošnjih počitnicah v Sarajevu.

Za dobrobit mladine

Mati v luči krščanske religije.¹

Ěma Deisinger, dipl. phil.

Živimo v času, ko je legla na človeštvo strašna moreča skrb, skrb za vsakdanji kruh, v času, ko človek ubija sočloveka z lakoto in gospodarsko nadmočjo, v času, ko se je človek podvržel absolutizmu mamona, ki ubija duhá človečnosti. V tem času, ko se že marsikdo s porogljivim nasmeškom otresa vsega, kar bi ga po vesti vezalo, zahtevalo od njega samozatajevanja in odreke, se otresa vseh dolžnosti, ki jih ima po nepisanih zakonih, v tej rastoči ogroženosti življenjskega obstoja, ko se profanirajo vse etične in moralne vrednote ter je odpovedala vsa sociološka modrost, je prav posebna naloga krščanske matere, da se s p o d v o j e n o o d g o v o r n o s t j o i n s k r b j o z a v z e m a z a s v o j o d e c o, da polaga važnost na krščansko odgojo, ki se obrača na višjo naravo v človeku, ne pa, da se goji instinkt egoizma namesto altruizma, sovraštvo namesto ljubezni, laž namesto resnice. Nastopiti morajo zopet krščanske osnove življenja, da bode mogoče živeti, zakaj v takem življenju kot je sedaj, ko je človekovo srce že tako rano ožgano s krivico in sovraštvom, zavistjo in pohlepom, hinavščino in zlobo, zastrupljeno z vsem, kar je sovražno Kristusovemu duhu, v takem življenju se kmalu ne bo dalo več živeti.

V tem ugašajočem blesku kulture je torej tem važnejša naloga matere, da s svojo prirojeno vzgojno modrostjo čuva nad srcem otroka, ki naj bi bilo pokorno višjemu kulturno-duhovnemu cilju, ne pa sebičnim materialističnim interesom, sicer bode kmalu nastopila doba, ko bo človek človeku najvišje zlo, ko se bo človek moral najbolj bati sočloveka, še korak, pa se bodo matere morale najbolj bati svojih lastnih otrok ter jih bo strah pred njimi. Nastopiti morajo zopet pozitivne oblike življenja, in na materah je ležeče, da ne vzraste ta mladina v disharmoničen stvor brez duševnosti, z uničenimi živci in voljo, s cilji materializma in egoizma. Le mati ume v temino srca ukresati žarko luč, ume mala človeška bitja napolniti s smejočim solncem, ume blagoslavljalni trpljenje v polnost življenja. Zato je bolj kot kdaj prej poklicana, da s svojo materinsko ljubeznijo obvaruje doraščajočega človeka pred udušitvijo njegove človečnosti. V vsem tem kaosu in razvrednotenju vrednot je vendar nekaj važ-

¹ Predavanje za materinski dan.

nejšega ko vse drugo, namreč naša človečnost, ki se ne sme ubiti. Človek je telesnost in duševnost, in trdnejši del človeka je duševnost. V času te svetovne krize, ki je po svojem učinku strašnejša od svetovne vojne, je mati prav posebno poklicana, da obvaruje te mladike človeštva pred fizično in moralno propalostjo.

Ljubezen materina je peresni vzmet, ki zaščiti človeka proti premočnim sunkom življenja, je ključ vrednotam, kajti le materina nesebična ljubezen priključuje v otroku na dan kali vsega dobrega, plemenitega in lepega, uglaši v ubranost najbolj neubrane akorde v človekovi duši ter piše s simpatetičnim črnilom v njegovi duši vse, kar naj bi nekoč prodrlo na dan. Otrok, ki ni bil deležen te topline materine ljubezni ter se mati ni bavila z njegovo vzgojo, ni pred njenimi očmi rastel ter se razvijal, takemu otroku je njegova otroška doba kakor vrt brez cvetic, brez ptičjega petja, brez toplote, takemu otroku manjkamno. Človekovo srce ostane mrzlo, v boli zakrknje in okameni, če ne najde tistega koščka dobrotne, nedoumljive materine ljubezni, ki otaja led, posuši solze in ki napravi tudi otrokovo življenje tako vedro in milo. Kako se obličje matere smehlja zaupljivo in dobrotno otroku, kadarkoli se mu približa! Ko izteza detece v zibelki ročice k njej, tedaj se izgadijo gube na njenem obrazu, trpke poteze se izjasnijo. In najsi potem dete potuje skozi težke viharje življenja, kadarkoli se povrne k njej, vedno bode sijalo nanj dvoje prijaznih in dobrotnih materinih oči, prižganih od božje ljubezni, njene roke se bodo vsikdar izprožile v dobrodošel objem ter se sprostile v sveti materinski blagoslov.

Dvakrat blagor otroku, ki ima danes dobro mater! Noben človek ni popolnoma zavržen, ako ima dobro mater, noben človek ne more popolnoma propasti, ako je njegova mati tako molila in prosila zanj, kakor Monika za svojega sina.

Je nekaj na obrazu vsake plemenito čuteče ženske osebe, zlasti na obrazu matere, kar ne more upodobiti noben slikar, noben kipar, noben fotograf ujeti na svojo ploščo. Je to nekaj izredno finega in nežnega, nekaj toplega, ljubečega in svetostnega, — in to je materinski čut. Zgodaj začne brsteti v deklici ter dobiva prav poseben čar pri dekletu v zvezi z njenim devištvom, vso lepoto in polnost pa dobiva šele pri materi, kateri ta čut nareka, pomagati vsem, postreči vsem, biti dobra ne-le do svojega otroka, temveč biti dobra do vseh in vsakoogar. Njena molitev za otroka se kakor kadilo dviga k nebu.

Za materinsko ljubeznijo je prejel otrok več, kar mu more dati svet v zlatu in srebru.

Neka manj izkušena učiteljica na deški šoli ni mogla ukrotiti dečkov. Rogali so se ji, postavljali po robu. Razredni duh je bil tako močen, da se je zaman trudila, da bi ga razbila. Zastonj so bili vsi njeni tozadevni ukrepi, od dne do dne so učenci postajali surovejši; od zadnjih klopi, kjer so sedeli repetenti, se je širil kljubovalni in protivni duh do prvih klopi, kjer so sedeli »mali«. Pa pride na srečo misel in postavi v kot šolske sobe podobo sikstinske Madone, pod sliko na tla pa razprostre malo preprogo, — njeno ročno delo. Čez par dni opazi, kako so se dečki v šoli izpremenili. V zadnjih klopéh najbolj divji in neugnani so postali naenkrat zopet krotki in prijazni. Vidno so postajali tudi drugi dečki boljši, se začeli marljiveje učiti ter se vesti spoštljiveje do nje. Njeno začudenje je doseglo višek, ko ji je deček v srednji vrsti klopi, kateri je veljal med vsemi za največjega pretepača ter je bil najbolj neugnan med vsemi, se ji vedno rogal in s svojim ponašanjem okužil še druge učence, ta deček se je naenkrat sam javil ter vzdignil roko, ko sicer nikoli ni dal odgovora kadar je bil vprašan. Povedal ji je snov gladko in temeljito. Od začudenja si ni mogla kaj, da ne bi vprašala po vzroku te izpremembe. Deček pokaže s prstom na podobo sikstinske Madone, rekoč: »Kako pa moremo biti še naprej taki, ko nas pa tale venomer tako materinsko gleda?«

Materinski čut je tista skrivnostna sila, ki odklene še tako vase zaprto in

zakrknjeno srce. Brez materine ljubezni bi človek bil tako reven, da, v nekaterih slučajih bi lažje pogrešal jedi ko pa te ljubezni. Najsi se kdo v življenju povzpne še tako visoko, vendar bo ostal odbijajoč, nedovzeten, nezaupljiv, ne bo mogel niti kot zakonski mož prav spoštovati svoje lastne žene kot matere njegovih otrok, ako se poprej ni naučil spoštovanja in ljubezni do svoje lastne rodne matere. Kakor se razlikuje navadno kamenje od dijamanta, ki se blešči od lastnega notranjega sijaja, tako se razlikuje človek, ki ga je ogrevala topla materinska ljubezen od človeka, ki te ljubezni ni bil deležen ter ga ni božala ljubeča materina roka. Človeško srce je ustvarjeno za ljubezen in ako ni bilo deležno te prve, nesebične, požrtvovalne materinske ljubezni, se mati ni bavila z njegovo vzgojo, bo ostala večno neutešna v njem žéja po tej materinski ljubezni. Kdor pa s svojo materjo grdo ravna, jo pretepa in zlostavlja, je isto, kakor če bi iztrgal in uničil iz knjige svojega življenja najdragocenejše liste, liste, ki imajo najlepšo in najpomembnejšo vsebino. V njegovem življenju zaveje oster jesenski veter, ki pokonča vse nežnosti ter spreminja njegovo življenje v prokletstvo. Boj se takih ljudi, ki so iztrgali te liste iz knjige, kajti oni te ne oropajo potem samo vere v boljšo plat človeka ter vsega bogastva, ki ga je vate položila mati, oni te ne oropajo ne le idealne podobe tvoje matere v srcu, oni te oropajo tudi vsake spoštljivosti do ženske osebe sploh, ti zastrupijo duhá in oslabe vse tvoje duševne sile!

Materina ljubezen dopolnjuje zemsko srečo otroka, zakaj naša zemška sreča ni polnotežna, ako manjka materine radosti nad tvojo srečo.

Ljudje, ki ne gredo skozi življenje z idealno podobo matere v srcu, se njihovo življenje ne more razvijati navzgor, razvija se navzdol.

Mati je torej za vse človeške otroke neizrekljivo pomena. Vrednost nje-nega vzgojevanja je neprecenljiva, posledice materine vzgoje se gajo v večnost. Stvarnik sam je položil to skrb in vzgojo v njene roke. Zato materinstvo ni zgolj biološka neizogibnost poročene žene, temveč je materinstvu lasten še drug, namreč vzgojni cilj. Mati je izpolnila le biološki oziroma fiziološki cilj, ako se odtegne vzgoji otroka ter prepusti nebogljeno bitje tujim rokam, služkinjam in poslom v vzgojo. S svojim telesnim materinstvom ni zvezala še drugega, namreč duhovnega materinstva in ž njim pripojene vzgoje, od katere dobiva njeno telesno materinstvo ves svoj posvečeni blesk in čar, kajti nebogljeno bitje je treba vzgojiti nele za koristnega člana človeške družbe, za častnega in poštenega človeka ter državljana, vzgojiti ga mora nele za tuzemskost nego predvsem tudi za nadzemskost, za Boga. Mati je od Boga samega postavljena namestnica in oblikovateljica duhovnega življenja otroka, odgovorna Bogu za njegovo dušo. Šele v tej luči dobiva materinstvo svojo pravo ceno in svojo res nadvse vzvišeno nalogo.

Pomilovanja vredne so matere na Ruskem in drugje, ki ne vrše te naloge vzgojevanja, tako da je zanje materinstvo le biološki oziroma fiziološki dogodljaj. Ta drugi, telesnemu materinstvu prispojeni cilj vzgojanja je jedro in votek vsega materinskega delovanja. Materinstvo samo na sebi ni zaznamovano na tabeli socialnih vrednot, dobiva pa svojo veliko vrednoto vprav iz tega drugega, telesnemu materinstvu prisposojenega vzgojnega cilja.

Kakor je že sv. oče v svoji encikliki: »casti connubii« pravilno naglasil tozadevno vzvišeno nalogo zakonske žene in matere, tembolj to postaja danes nujno potrebno, ko se rušijo vse družinske osnove.

Nagonskih in instinktivnih teženj človeka sicer ne moremo uničiti, pač pa je naloga matere, le-te že v kali prav naravnati in jih v pravo smer obrniti.

Neki nemški pregovor pravi: »Was für eine Kinderstube hast du gehabt, so wird dein weiteres Leben verlaufen.« (Kakršna je bila tvoja prva vzgoja doma,

tak bode potem tvoj nadaljnji potek življenja.) Rodbinska vzgoja je podlaga vse nadaljnje vzgoje. »V šoli se udejstvuje učenčev značaj tako, kakor ga je usmerila domača vzgoja. Če pride otrok že izprijen v šolo, bode tudi šola težko napravila iz njega koristnega člana družbe. Zla nagčenja mora zatreti v srcu otroka že dom, v šoli se težko popravi popačeno srce« je rekel naš veliki vzgojni modrec Slomšek. Kar torej mati more glede vzgoje storiti za otroka, je višje in trdnejše od vseh vzgojnih teorij in nauk. Zato ne sme mati niti za sekundo pozabiti, da vzgaja svojega otroka s celim svojim življenjem, z vsakim svojim dejanjem.

V kasnejšem življenju otroka se češče pokaže, da ni bilo toliko važno, v kakšni luči znanja se je kot učenec v šoli pokazal, nego njegova domača vzgoja. Slab vpliv doma kakor hudournik podira v otroku vse, kar je sproti šola v otroku mukoma gradila. Zato je tako važno, da je mati predvsem sama najbolje vzgojena, ako hoče vzgojiti dobrega otroka. Kakor gleda življenjski resnici češče trdo v obraz, tako mora gledati v odprta srca svojih otrok in ne pred njihovimi slabostmi in napakami zapirati oči ter mašiti ušes. S svojim lastnim zgledom in ravnanjem, ne-le z besedo, mora priti najbolj zakrknjenim do dna in nanje vzgojno vplivati, kajti vzgoja hoče živih zgledov, živih dejanj. Ne velja, mati, tvoje opravičilo, češ, saj ga učim dobro, pa če ne uboga! S svojim lastnim zgledom in doslednim dobrim ravnanjem moraš potrditi isto, kar ga učiš, ako hočeš, da bo dojemal nauke dobrega tudi s srcem in ne samo z glavo! Zmaga resnice je podeljena vsikdar živemu zgledu in le z živim zgledom se dá pronikniti v srce otroka.

Težka žrtev je torej materinstvo. Tiho, skromno in neopazno poteka življenje matere, ki naj dá narodu in cerkvi najboljših sinov in hčera. Trpljenje, delo in skrbi jo spremljajo do groba. Vprav junaške požrtvovalnosti in lastne prevzgojitve je treba materi, da iz gorčičnega dobrega zrna, ki ga seje v srce otroka, požene nekoč krepka rast. Vse, kar je njeno srce zajelo lepega, vzvišene in plemenitega, presaja v srce otroka in nejuje s svojo vročo materinsko ljubeznijo, da bi vse to uspevalo v srcu otroka kakor bilje pred obličjem solnca. Velika in sveta je zares mati v luči krščanske religije. Velika in sveta je mati pred Bogom, kadar stopi predenj s svojim čistim, neoskrunjenim materinstvom.

Za kar naj bi torej narodi Evrope nenehoma in venomer prosili Boga, je da jim da dobrih, krščanskih mater, mater s tako čistostjo srca, kakršno je imela božja, deviška Mati.

Književnost

Paul Acker: Ljubezen in dolžnost. Iz francoščine prevel J. Kotnik, 90 strani.

Povest je zgodba mladenke iz visoke pariške družbe, ki pa ji življenje v salonih postane zoprno in brezpomembno. Zato se nenadoma odloči, da zapusti svoj bogati dom ter odide v eno izmed pariških predmestij, kjer ustanovi skromno zavetišče za otroke siromašnih delavcev. Tu odslej deluje, vzgaja in se bori s predsodki okolja in z ljubeznijo, ki jo hoče iztrgati njeni socialni ustanovi... Ta mična in ljubka povest je pisana vseskozi napeto in zajemljivo in je našla v Franciji zlasti med žensko mladino mnogo odziva. Gotovo se bo priljubila tudi našim bravcem in si bo osvojila srca našega nežnega spola.

Paul Acker (1874—1915) sicer ne spada med ona blesteča imena francoske literature, ki smo jih navajeni čitati v slovstvenih zgodovinah, marveč je bil z mnogimi drugimi

vred, ki jih je pogoltnila vihra svetovnega klanja (n. pr. Ernest Psichari, Emile Clermont, André Lafon) nadarjen učenec Paula Bourgeta, največjega mojstra psihološkega romana v francoski literaturi (*Le Disciple - Učenec*). Pisal je romane in novele, v katerih sicer rad posega tudi v življenje pariških salonov, vendar pa nas često vodi iz teh sijajnih dvoran v mračno in neprijazno ozračje velemesta (*La Victoire - Zmaga*, *L'Amour et le Devoir - Ljubezen in dolžnost*). Najboljše delo, ki ga je Acker napisal, je pač njegov »Soldat Bernard«, kjer nas pisatelj seznanja z življenjem francoskega vojaka, ki pa gleda nanj z visokega, etičnega stališča in pojmovanja.

Knjiga stane broširana 12 Din, v platno vezana stane 20 Din. Člani Mohorjeve družbe jo dobe 25% ceneje, če jo naroče naravnost pri Družbi sv. Mohorja v Celju.

»Ljudski oder«, list za poglobitev našega igranja, leto I. številka 1—2. Izdaja »Založba ljudskih iger« v Kranju kot del svojih rednih izdaj za leto 1934. Naročnina rednih izdaj (list za štiri igre) letno 60 Din, naročnina lista samega 20 Din. Urejuje Niko Kuret.

Že nekaj časa napovedana »Založba ljudskih iger« v Kranju je začela s svojim delom. Izšla je prva številka njenega mesečnika, ki je posvečena s članki Niko Kuret, dr. Jože Pogačnik, Davorin Petančič in Matija Munda. Praktični del obsega rubrike: Kaj naj igramo, Igravec sam s seboj, Kaj se igra. Pokret, ki nadaljuje lanske grobeljske »Ljudske igre«, se stavlja izrazito v službo Katoliške akcije in hoče v tem duhu preusmeriti delo naših ljudskih odrov. Hkrati z listom je izšla tudi prva knjiga, o. Romualda besedilo za pasijonsko procesijo v Škofji Loki iz leta 1721, ki ga je Niko Kuret priredil za moderni oder kot »Slovenski Pasijon«.

Cerkveno slikarstvo, o njegovih problemih, načelih in zgodovini. 66. zvezek. Pod naslovom: »Kje smo s cerkvenim slikarstvom« so izhajali v lanskim »Mladiki« članki umetnostnega zgodovinarja in spomeniškega konservatorja dr. Fr. Steleta, ki so vzbujali med čitatelji, posebno še med duhovščino, obče zanimanje. — Mnogo naročnikov je izrazilo željo, da bi izšel ta strokovni spis v ponatisu v Mohorjevi knjižnici. Tej želji smo ustregli in smo izdali spis v knjižni obliki. V knjigi je 16 novih ilustracij, ki niso bile objavljene v »Mladiki«. Za informacijo bo delo dobro služilo duhovnikom, bogoslovcem, dijaštvu in vsakemu, kdor se zanima za razvoj umetnosti. Mohorjeve knjižnice 66. zvezek. 212 bogato ilustriranih strani. Broš. za ude 21 Din, za neude 28 Din; vezana za ude 30 Din, za neude 40 Din.

France Veber: Knjiga o Bogu. Vsaka stezica popelje te v Rim! Našega filozofa Franceta Vebra je vprav stalno podrobno delo prinujalo, da priznava in globokoumno spoznava božje bitje. Po veri svojih otroških let in po iskrenosti verovanja v svojih bogoslovnih letih je to Vebrov tretji in najmočnejši povratek k Bogu. Tako sam priznava. Vprav njegovo znanstveno delo in mišljenje ga je prisililo k priznanju in k spoznavanju Boga! S tem delom pa je stopil Veber tudi izrazito v službo svojega slovenskega naroda, ki je tako bogozoren in je vprav iz svoje vere črpal moči za svoj veliki heroizem. Delo, ki je posvečeno našemu upu, akademski mladini, hoče dalje premostiti zevajoči prepad med našim ljudstvom in njegovo inteligenco. Koristilo bi pa rado tudi vsem znanostim, ker bi vprav v priznanju božje Enote, v kateri se vse spaja, tudi vse panoge znanosti dobile enotnost.

Knjiga obravnava petero pot k Bogu: istinitostno, veljavnostno, osebnostno, vrednostno in bistvenogledno pot. Obenem je v knjigi mnogo psihologije, etike in življenjske filozofije. Veber je čudovito globok filozof.

Tudi teolog bo to knjigo z velikim užitekoma bral in bo čudež se ugotovil, da se Vebrov zaključki povsem ujemajo z izsledki krščanske filozofije, čeprav je Veber prišel po drugi poti do njih. Njegove misli o dostojanstvu človeške osebnosti, o polnosti božjega bitja, o redu in stvarstvu itd. bi mogle služiti za fundament katoliške dogmatike. Ta knjiga, ki je izšla za letošnjo veliko noč, naj bi bila res knjiga našega vstajanja. Če bi delo izšlo v svetovnem jeziku, bi brez dvoma zaslovelo. Zanimivo je, da se Veber marsikje krije s sv. Tomažem, ki ga za laike izdaja Pustet v Salzburgu v nemščini.

Univerzitetni profesor dr. Aleš Ušeničnik sodi o tej knjigi:

»Delo našega filozofa, univ. prof. dr. Fr. Vebra, o Bogu bo nekaj posebnega. Imel sem že ponovno priliko razgovarjati se z njim o njegovih novih potih k Bogu. Meni, ki sem izšel iz šole Tomaža Akvinskoga, se sicer zde stara pota bolj hodna, a mislecu, kakršen je dr. Veber, ki je izšel iz sodobne filozofije, pač ni zameriti, temveč mu je nasprotno le čestitati, ako skuša iz svoje miselnosti na svoj način priti do prve Resnice. In priznati je treba, da skuša to zares znanstveno in z vso analitično silo, ki mu je tako svojska. Ideja, ki se mu v »nej na koncu vsake poti Bog razodeva, je v svoji troličnosti naravnost mogočna. Zato ne dvomim, da bo vzbudilo delo mnogo zanimanja in razmišljanja.«

Knjiga stane broširana 108 Din, v platno vezana 124 Din. Člani Mohorjeve družbe dobe knjigo 25% ceneje, če jo naroče naravnost pri Družbi sv. Mohorja v Celju.

Ivan Cankar: Zbrani spisi, sedemnajsti zvezek. Uvod in opombe napisal Izidor Cankar, založila Nova založba v Ljubljani 1934. Str. XVI + 339. Cena broš. 68 Din, polplatno 80 Din, platno 86 Din, polusnje 110 dinarjev.

Vsebinska: črtice 1911—1913, Milan in Milena, Moje življenje, Grešnik Lenart. — Že iz navedenih naslovov spoznamo, da pričujoči zvezek prinaša zaključeno celoto Cankarjevih osebnih, naravnost življenjepisnih del; poleg »Mojega življenja« sta tudi »Milan in Milena« in »Grešnik Lenart« avtobiografskega značaja. Urednik zbranih spisov nam v kratkem ugotavlja osebni značaj dosedanjih Cankarjevih spisov v vseh treh razvojnih dobah njegovega literarnega dela in prehaja nato v analizo »ljubezenske pravljice« Milan in Milena. Ob tem delu nam razlaga Cankarjev idealizem, njegovo hrepenenje po očiščenju, po osvobojenju od grobe teže telesa, ki mu pa ne more najti na tem svetu rešitve, zato prenaša poravnava nasprotij med dušo in telesom v posmrtno življenje. Ob tem neutешnem hrepenenju pa se mu budi spomin na mater, domovino in Boga, ki je zadnja trojna vsebinska usedlina Ivana Cankarja. Zlasti z ozirom na to trojno: Bog, domovina in mati nam je urednik po-

iskal logičnih in psiholoških vezi v pisateljevem življenju in delu. — Obe drugi deli »Moje življenje« in »Grešnik Lenart« nam urednik označuje kot življenjepis otroka in ugotavlja, da je bila v Iv. Cankarju posebno živa zavest njegove mladostne revščine in zavest gosposkosti, ki sta urejali njegovo razmerje do življenja, budili njegovo kritiko in hkrati njegovo vero v svet »same svetlobe poln, dobrote in ljubezni«. Toda tedanja slovenska kritika je bila Cankarjevemu miselnemu razvoju naravnost sovražna in »bilo je resnično treba trdne vere, da je Ivan Cankar kljub vsemu

temu do zadnjega vztrajal pri svojem delu«, kakor zaključuje urednik svoj uvod. To dejstvo nam zlasti nazorno kažejo literarno zgodovinske »Opombe«, ki razlagajo postanek del in razmerje tedanje slovenske kritike do njih. Ta zvezek prinaša tedaj odlična, dokumentarna dela Cankarjeve izpovedne umetnosti na njegovi zadnji višini. »Grešnik Lenart« je zadnje pripovedno delo in je izšlo po pisateljevi smrti; vidimo, da se ogromna zgradba Zbranih spisov Ivana Cankarja že zaključuje in da nam bosta urednik in Nova založba v najkrajšem času dostojno postavila ta veliki dokument našega narodnega genija.

Zapiski

† **Dr. Janko Brejc.** Splošna žalost je nastala po vsej Sloveniji, ko je dne 6. aprila umrl prvi predsednik bivše slovenske deželne vlade. Ogromno je že pred prevratom bilo dr. Brejčevo delo za ureditev slovenskih razmer na Koroškem. Dolgo vrsto let je neustrašeno, pa resnicoljubno in pravično delal za blagor naroda. Z žalostjo je sicer moral doživeti tragiko koroških Slovencev in gledati rano, ki so jim napravile tuje moči. Po prevratu je krepko deloval za upravno in politično zedinjenje Slovenije ter bil vselej prvi na mestu, ko je bilo treba varovati čast in pravico slovenskega naroda. Plemenitemu in značajnemu domoljubu in zagovorniku dr. J. Brejcu bodi večer spomin!

† **O. Hugolin Sattner.** Nemila smrt je dne 20. aprila nepričakovano vzela slovenskemu glasbenemu svetu duhovnega očeta Hugolina Sattnerja. Njegovo plodovito življenje bo mogoče le na obsežnejšem prostoru pregledati in oceniti. Kot redovnik frančiškan je prišel v teku mnogih let do visokih časti med sobrati. 25 let je bil župnik, sicer pa stal na odgovornih mestih kot samostanski predstojnik, gvardijan in vikar. V Novem mestu — kamor je bil poslan kot novomašnik — je bil dokaj let učitelj na osnovni šoli in je zato dobro poznal otroško dušo. V slovenski glasbi je bil gosp. Sattner še posebej osrednja osebnost ter je deloval pri Cecilijinem društvu in Glasbeni matici v Ljubljani. Skladal je melodične skladbe, ki so vedno imele plemenito zasnovo in bile polne življenja in toplote; nekatere so naravnost ve-

likega formata. V cerkvenih umotvorih je stal nad navadnimi glasbenimi smermi. Izredno priznanje po svetu ima njegova latinska maša »Missa solemnis« in hvalnica »Te Deum«. Za podlago svojih pesmi je najbolj uporabljал pesmi svojega duhovnega sobrata, pesnika Simona Gregorčiča in ga s tem ovekovečil v skladbah. Tako so nastale med drugimi pesmi »Pogled v nedolžno oko«, »Zaostali ptič«, kantata »Jejtejeva prisega«, simfonične pesnitve »Oljki«, »Soči«, »V pepelnici noči«, »Ob nevihti«. Leta 1911 je izšel prvi slovenski oratorij »Assumptio« (Vnebovzetje) in leta 1931 romantična opera »Tajda«. Nekateri Sattnerjevi zbori, kakor »Pozimi iz šole«, »Na planine«, »Gori, gori na planine«, »Nazaj v planinski raj«, »Opomin k petju« in več harmoniziranih narodnih pesmi, se je že pred desetletji z Aljaževo pesmarico udomačilo po deželi. Že 82 letnik je pripravil še »Osem mladinskih pesmi«. Kot koncertni mojster in dirigent je veliko storil za pomen in razširitev glasbe. Pisal je tudi nešteto člankov o svojem priljubljenem predmetu. — Pater Hugolin Sattner je bil rojen leta 1851 v Kandiji pri Novem mestu. Dočakal je zlato mašo in letos bi pel demantno. Njegov pogreb je bil nadvse veličasten. V slovenski glasbi ostane med najodličnejšimi predstavniki, ohranjen mu bo častiljiv in slaven spomin. F. L.

Don Bosco. Slavni salezijanec Don Bosco je bil na praznik Kristusovega vstajenja proglašen od Pija XI ob velikanski udeležbi ljudstva za svetnika. V spomin na posvetitev apostola mladine

sv. Janeza Bosca so se tudi drugod vršile pomembne slavnosti. Tako tudi dne 15. aprila v znanem lepem salezijanskem zavodu na Rakovniku pri Ljubljani, kjer je bil navzoč tudi kardinal Hlond iz Poljske. — O vzgojitelju Don Boscu je prinesel razpravo »Slovenski Učitelj« l. 1929, št. 8—9. Poseben članek izide v poznejši številki.

Knezoškoč dr. Gregorij Rožman staršem in vzgojiteljem.

Zadnje skupščino Krščanske šole v Ljubljani je pozdravil prevzvišeni knez in škof z naslednjimi besedami:

Da sem prišel na to zborovanja društva Krščanska šola, za to sem imel poseben namen. S svojo udeležbo hočem krščanski javnosti pokazati, za kako važno organizacijo smatram društvo »Krščanska šola«.

Katoliška cerkev ima od Boga dano nalogo vzgajati vse ljudi k večnemu cilju z učenjem resnice in nezmotljivim razlaganjem božjih zapovedi. Tej svoji od Boga ukazani dolžnosti in pravici se nikdar in nikjer ne more odreči. Ko bi se odrekla, nehala bi biti cerkev Kristusova. Katoliški cerkvi je ideal taka vzgoja, pri kateri vsi trije vzgojni faktorji:

družina, cerkev in država sporazumno in v soglasju sodelujejo, ker le na ta način je možna harmonična vzgoja »dobrega človeka« t. j. takega, ki je sposoben za tuzemske naloge in obenem usmerjen k zadnjemu namenu vsega stvarstva.

Službeni zastopniki katoliške cerkve so se tudi pri nas z vsemi sredstvi, ki so jim na razpolago, trudili in se še trudijo, da bi vzbudili v odločilnih krogih razumevanje za vzgojni cilj cerkve, ki je v najlepšem skladu s pravilno pojmovanim nacionalnim in državljanskim smotrom, in da bi preprečil vpliv na vzgojo onim silam, katere zasledujejo povsem druge namene, kakor pa resnični blagor naroda in države. — »Krščanska šola« ima v okviru svojih pravil prav iste naloge, poleg tega pa še zelo važno nalogo, starše poučevati o dolžnostih prave krščanske vzgoje. Zaradi tega želim, da bi prav v vsaki župniji bila podružnica »Krščanske šole« in povsod živahno delovala. Potem se bo tudi dosegel ideal vzgoje, kakor ga ima cerkev. In tedaj bo vzgoja naroda državi in družbi v resnično korist.

Dvorana je pazljivo sledila besedam višjega pastirja ter njegova izvajanja na koncu viharno pozdravljala.

Obzornik

Namesto besed kruha. Na zborovanju društva »Delo in eksistenca« dne 22. aprila v Ljubljani je razkril diplomiran elektrotehnik g. Kuhar trpljenje mladine, ki v današnjih prilikah nikakor ne more priti do dela in kruha. Poleg drugih krivcev je navedel, da nosi odgovornost za ta tragičen položaj tudi mladina sama, ki je utonila po zabaviščih in sportnih prireditvah. Vsa dvorana mu je ploskala, ko je pozval mladino, da zapusti plesne dvorane in sportna igrišča, kjer ji ponujajo kot življenski cilj zabavo in rekorde, mesto vsakdanjega kruha; naj se otrese teh mamilnih okovov ter naj se v realnem življenju izkaže, da je vredna nove dobe, ki jo bo enkrat vodila. Nova Nemčija je uspeh mladinskega pokreta. Zakaj bi pri obnovi naše države

kjer je kruha za vse, stala ob strani ravnno mladina, ki je prva poklicana, da se uvrsti, prej kot vsakdo drugi, med pobornike za ideale. V razne pokrete, ki se ponujajo, nima zaupanja, ker vedno in povsod srečava iste ljudi, oblečene enkrat tako, drugič zopet drugače, kakor je pač potreba. Mladina bo zaupala tistim, ki ji bodo dali namesto navdušenih besed dela in z delom — kruha.

Gluhonemi in drugi nepolnočutni otroci. Na zadnjem kongresu učiteljev gluhoneme dece v Zagrebu se je videlo, kako važna je ta organizacija in nje sistematično delo. Dejstvo je namreč, da imamo v Jugoslaviji 1657 gluhonemih, 11.563 slepih, 38.000 pohabljenih in 122.586 duševno zaostalnih otrok. Zavodov za to deco je mnogo premalo.

Otroški dan. V Ameriki uvajajo otroški dan, ki se bo vršil vsako leto na dan 1. maja.

Obnova akademskih naslovov v Rusiji. Sovjetska vlada je sklenila zopetno uvedenje akademskih naslovov, ki so obstojali v dobi cesarske vlade, a so jih boljševiki odpravili. Zato se bodo zopet, kakor prej, podeljevali univerzitetni naslovi v treh stopnjah »asistent«, »docent« in »profesor«.

Novo gibanje na Dunaju. Dunaj je po 15 letih premenil svoje obličje. Nov dunajski občinski odbor bo stanovski in bo sestavljen iz 12 članov kulturnih stanov (3 iz katoliške cerkve, 1 iz protestantske in 1 iz židovske verske skupnosti, 1 iz umetnostnih in 1 iz znanstvenih krogov ter 5 iz šolskovzgojnega stanu), 12 iz trgovine, obrti in industrije, 4 člani iz kmetijstva, 4 iz denarnih ustanov, 4 iz svobodnih poklicev. — Novi dunajski župan je dr. Smitz, velik šolnik, ki je bil v vseh vladah socialni ali prosvetni minister; on je brezkompromisen Avstrijec.

Šolstvo v Avstriji. Ministrski svet je sklenil, da se bodo izvršile znatne spremembe osobito na polju srednjega šolstva. Glavne (meščanske šole) naj bodo bolj kot doslej pripravnice za poklice v življenju. Na gimnazije pridejo samo oni učenci, ki napravijo poprej predpisano poskušnjo. Hkrati s humanističnimi gimnazijami, ki so se dobro obnesle, se ustanavljajo tudi realne srednje šole, ki se ločijo od humanističnih samo po tem, da še bolj negujejo pouk živih tujih jezikov. Za učence se bodo uvedle realnim gimnazijam podobni višji liceji in višje dekliske šole. Za take pa, ki so šolski obveznosti že zadostile, so predvidene posebne delovske srednje šole (Aufbauschulen, nadaljevalne šole).

A. C.

Svoboda pouka. Največji katoliški španski dnevnik »El Debate« je objavil besedilo ustave, ki je bila sprejeta v postavodavni zbornici republike Uruguay. Čl. 58 ima kratko besedilo: Zagotovljena je svoboda pouka... Vsak oče in vsak varih ima pravico, da svobodno izbere zavod, ki naj se v njem njegovi otroci poučujejo. Čl. 59: Zasebni učni zavodi, ki določeno število

gojencev brezplačno poučujejo, so oproščeni občinskih in deželnih davščin; to se smatra kot podpora za izvršene usluge. Čl. 60 zahteva obveznost pouka v osnovni šoli...

»El Debate« pripominja, da se pač malokatera ustava glede šolstva tako tesno približuje nauku svete Cerkve, ki je objasnjen v okrožnici »Divini illius«, kot ustava uruguajska.

A. C.

Kakor stara poje — nauči mladiče svoje. Učiteljstvo v Pragi zahteva od šolske uprave, naj stori primerne ukrepe, da deklice ne bodo prihajale v šolske prostore s položenimi nohtovi in s pobarvanimi ustnicami. Ta razvada se je razpasla že med malimi deklicami. Če se pojavi ena učenka tako napackana, se loti ta epidemija kmalu vseh. Materam, materam pošteno kiblico dušnih zdravil!

Za socialni red. Okrožnica papeža Pija XI. o obnovi socialnega reda je izšla v angleškem prevodu v 140.000 izvodih. Slovenski prevod je izdala že leta 1931 Leonova družba v Ljubljani.

O hrani za otroka. V angleški zdravniški zvezi je govoril šef-zdravnik londonske otroške bolnišnice dr. Robert Hutchinson o dieti otrok, da žal še nimamo nobene absolutne sodbe o dobri prehrani. Živahen otrok, je rekel, rabi naravno več kakor miren. V splošnem bi bilo paziti na sledeče smernice: Protein je za razvoj staničevja potreben, in sicer je dati animalskemu prednost pred vegetabiličnim. Sploh je težko doseči tečno dieto z vegetarično hrano. Najmanj polovica proteina naj prihaja iz animalskih snovi (meso, mleko, jajca, sir). Druga energija naj se pridobiva v obliki masti in ogljenčevih hidratov. Mast je sploh dobra vitaminska snov in dobra hrana za živce. Kalcija in železa navadno v dieti manjka. Pomanjkljivost kalcija se zravnava s pol litrom mleka na dan, železo se pa zravnava z medikamenti. K sklepu je opozarjal dr. Hutchinson, da ljudje preveč polagajo pomen na dohod vitaminov. »Da je dieta le dobra,« je rekel, »pa si ni treba glave beliti za vitamine. Prehrana rastočega otroka je v glavnem predmet zdravega človeškega razuma.«

(»Times«.)

